

BACHELOROPPGAVE

«Det begynner allerede i barnehagen»

«It begins in the kindergarten»

Kandidatnummer: 622 og 641

Aurora Emilie Swensen og Josefina Maria Andersson

Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett

Barnehagelærer BLU3

Veileder: Astrid Bakken

25. mai 2022

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Abstract

In this assignment we are discussing the topic of how kindergarten teachers work with preventing bullying among children. We address the following issue:

How do kindergarten teachers work with preventing bullying in kindergarten?

To find answers to this issue we used the qualitative method, where we used an interview guide. We interviewed four kindergarten teachers in two different kindergartens. We chose to interview two kindergarten teachers with longer experience, and two kindergarten teachers who are newly educated. We wanted to find out the differences in the attitudes and understandings when it comes to the topic of bullying amongst children. In the beginning of the year 2021, a new law about bullying was set (Barnehageloven, 2005). Therefore, we wanted to research prevention of bullying in kindergarten. This new law requires that kindergarten teachers work continuously with prevention of bullying.

A key find in our research was that both kindergartens are preventing bullying, by working continuously with topics such as friendship and feelings. Findings from our research shows that to prevent bullying in kindergarten, we need to acknowledge that bullying occurs amongst children. Our experience throughout this assignment shows that the kindergartens are in an initial phase, where there still is more focus on treatment rather than prevention.

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning.....	6
1.0.1 Bakgrunn for valg av tema og problemstilling.....	6
1.2 Problemstilling.....	6
1.3 Begrepsavklaring	7
1.3.1 Pedagogisk leder.....	7
1.3.2 Mobbing.....	7
1.3.3. Forebygging.....	8
1.3.4 Sosial kompetanse	8
1.4 Oppbygging av oppgaven	8
1.5 Avgrensing	9
2.0 Teori	9
2.1 Rolla som pedagogisk leder	9
2.2 Hva er mobbing?.....	10
2.2.1 Om begrepet mobbing	11
2.2.2. Ulike former for mobbing.....	12
2.2.3 Relasjonell mobbing	12
2.3 Forebygging av mobbing.....	13
2.3.1 Ny mobbelov og lovverk.....	13
2.3.2 Ulike nivåer av forebyggende arbeid.....	14
2.3.3 Tiltak som er med på å forebygge mobbing	15

2.4 Sosial kompetanse.....	16
2.4.1 Mobbebegrepet opp mot utvikling av sosial kompetanse	17
3.0 Metode.....	18
3.1 Metode valg- kvalitativ metode	18
3.2 Intervju.....	18
3.3 Valg av informanter	20
3.4 Validitet og relabilitet	20
3.5 Etske hensyn	20
4.0 Empiri.....	21
4.1 Presentasjon av funn	22
4.1.1 Presentasjon av informantene.....	22
4.1.2 Forståelse av mobbebegrepet.....	22
4.1.3 Ny mobbelov og forebyggende tiltak	23
4.1.4 Mobbing som tema på møter	25
4.1.5 Case	26
5.0 Drøfting	28
5.1 Pedagogens rolle	28
5.2 Forståelse av mobbebegrepet.....	28
5.2.1 Definisjoner på mobbing	30
5.3 Mobbing som tema	31
5.3.1. Ny mobbelov	31

5.4 Forebygging av mobbing	32
5.4.1 Eksempel på forebyggende tiltak	34
5.4.2 Sosial kompetanse og vennskap	35
6.0 Oppsummering	36
7.0 Litteraturliste	38
8.0 Vedlegg	40
8.1 Samtykkeskjema (Vedlegg 1)	40
8.2 Intervjuguide (Vedlegg 2).....	44

1.0 Innledning

1.0.1 Bakgrunn for valg av tema og problemstilling

Det har blitt mer fokus på mobbing i barnehagen de siste årene på grunn av den nye mobbeloven. Vi følte det hadde vært lite fokus på temaet mobbing, spesielt forebygging av mobbing, i løpet av studiet. Det var viktig for oss å velge et tema vi ønsket å lære mer om. Vi opplever at mobbing er et begrep som tidligere ble lite brukt i barnehagesammenheng, fordi så små barn ikke mobber. På den andre siden viser forskning til at *det begynner allerede i barnehagen* (Lund et al, 2015). Den nye mobbeloven har satt fokus på mobbing i barnehagen og vi ønsket å lære mer om dette temaet. Vi valgte derfor å ha fokus på forebygging av mobbing som tema for oppgaven, for å være bedre rustet når vi skal ut i arbeidslivet.

Ved utgangen av 2020 hadde 272 264 barn plass i barnehager og rundt 93% av barn i alderen 1-5 år var i barnehagen (Statistisk sentralbyrå, 2021). Barn tilbringer rundt 41 timer i barnehagen i løpet av en uke, derfor blir barnehagen en sentral arena hvor personalet kan påvirke barnehagens psykososiale miljø.

Kunnskapsdepartementet hevder at “mellom åtte og tolv prosent av barnehagebarn opplever jevnlig utestenging fra lek eller ulike former for krenkelser” (Kunnskapsdepartementet, 2021). I barnehageloven har Stortinget vedtatt bestemmelser som retter seg mot barnas rett til trygge omsorg- og læringsmiljø. Ved inngangen av 2021 ble det vedtatt en ny mobbelov for barnehager (Barnehageloven, 2005). Både den nye mobbeloven og barnehageloven krever systematisk arbeid for å skape gode miljø for barna, slik at de trives og blir sosialt inkludert. Dette er noe rammeplanen allerede stiller krav om, som nå blir dratt videre inn i lovverket. Det er også vedtatt at barnehagepersonalet skal følge med på hvordan barna har det i barnehagen, der alle barnehageansatte har meldeplikt til styrer dersom de har mistanke eller kjennskap om krenkelse, mobbing eller at barnet er utrygt i barnehagen (Barnehageloven, 2005, §42). Videre i denne oppgaven vil vi ha fokus på forebygging av mobbing, der vi viser til blant annet §41 i den nye mobbeloven (Barnehageloven, 2005).

1.2 Problemstilling

I denne oppgaven ønsket vi å finne ut av pedagogisk leder sine kunnskaper og holdninger rundt temaet forebygging av mobbing. Vi er interessert i hvordan de håndterer hverdagssituasjoner og deres tanker rundt begrepene *mobbing* og *forebygging*. Videre også

hvordan de har tatt i bruk den nye mobbeloven i sitt forebyggingsarbeid. Ut ifra dette har vi utarbeidet problemstillingen:

Hvordan arbeider pedagogisk leder med å forebygge mobbing i barnehagen?

1.3 Begrepsavklaring

1.3.1 Pedagogisk leder

For å arbeide som pedagogisk leder trenger du minst en treårig bachelorutdanning, innen barnehagelærer. Arbeidet til en pedagogisk leder reguleres gjennom barnehageloven, rammeplan for barnehagen og FNs barnekonvensjon. Når vi definerer begrepet pedagogisk leder inkluderer dette både førskolelærerutdanning og barnehagelærerutdanning. I Rammeplan for barnehagen (2017) står det at den pedagogiske lederen har “ansvaret for å iverksette og lede det pedagogiske arbeidet, i tråd med godt faglig skjønn” (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.15). Videre er det den pedagogiske lederen sitt ansvar å sikre at lovverket oppfylles i det pedagogiske arbeidet i barnehagen. Andre arbeidsoppgaver til den pedagogiske lederen er “arbeidet med planlegging, gjennomføring, dokumentasjon, vurdering og utvikling av arbeidet i barnegruppen eller innenfor de områdene han/hun er satt til å lede” (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 15).

1.3.2 Mobbing

De definisjonene vi presenterer her, vil vi gå nærmere inn på i oppgavens forløp. Vi vil senere i oppgaven se disse definisjonene opp imot hverandre, for å se hvor aktuelle de er i barnehagesammenheng.

Det finnes flere ulike definisjoner på mobbing som kan passe ulike situasjoner. Vi har valgt å se på kjente definisjoner som fungerer overordnet for å definere begrepet mobbing. Vi har valgt å nytte oss av den internasjonale definisjonen av mobbing som er utviklet av Olweus (2010), der han hevder at “mobbing er en intensjonell negativ handling, gjentatt over tid, og hvor det er en ubalanse i styrkeforholdet mellom den/de som utøver, og den som blir utsatt for handlingen” (Idsøe & Roland, 2017, s. 15).

Videre har vi også valgt å ta med en definisjon vi tenker er passende når det er snakk om barnehagen og barnehagebarn. Denne definisjonen av mobbing er utviklet av utdanningsdirektoratet, der de hevder at mobbing er at “barn utsettes for negative hendelser

fra andre i lek og samspill, der de opplever å ikke være en betydningsfull person for fellesskapet” (Idsøe & Roland, 2017, s. 15).

1.3.3. Forebygging

Bratterud og Emilsen beskriver forebyggende arbeid som å forhindre at noe skjer eller utvikler seg i en negativ retning. Å bidra til å stanse en videre negativ utvikling, og ha fokus på at føre-var-prinsippet er sentralt (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 77).

Vi kommer også inn på begrep som *tidlig innsats* og *tidlig intervensjon*, fordi disse begrepene, sammen med *forebygging*, brukes om hverandre. Videre skriver vi om forebyggende tiltak på tre ulike nivåer; primærnivå, sekundærnivå og tertiærnivå (Bratterud & Emilsen, 2013).

1.3.4 Sosial kompetanse

Sosial kompetanse handler om kommunikasjon og samhandling mellom mennesker. Sentrale deler innen sosial kompetanse er; selvfølelse, empati, prososial atferd, selvhevdelse og selvkontroll. Utvikling av sosiale ferdigheter bidrar til enkeltbarnets trivsel og evne til kommunikasjon med andre barn i lek og samspill. Forskning legger vekt på at barn som har godt utviklet sosial kompetanse, der de evner å tilpasse seg fellesskapet, på en god måte klarer å etablere vennskap (Utdanningsdirektoratet, 2018). Begrepet sosial kompetanse er aktuelt i sammenheng med vår problemstilling, utvikling av barns sosiale atferd er en viktig brikke i forebyggingen av mobbing (Idsøe & Roland, 2018, s. 58).

1.4 Oppbygging av oppgaven

Oppgaven er delt inn i seks kapittel, som består av: innledning, teori, metode, empiri, drøfting og oppsummering. Vi begynner denne oppgaven med en innledning som inkluderer presentasjon av problemstilling, sentrale begrep, oppbygging av oppgaven og avgrensing. Videre presenteres det aktuell forskning og teori. Deretter presenteres den valgte metoden, og hvordan data er samlet inn. I empirien legger vi frem funnene fra datainnsamlingen. Funnene i empirien bygger på fire kvalitative intervju. Avslutningsvis blir teori og forskning drøftet sammen med innsamlet data fra intervjuene.

1.5 Avgrensning

I denne oppgaven har vi valgt å fokusere på hvordan pedagogisk leder arbeider med temaet mobbing, og hvordan de arbeider med å forebygge mobbing. Vi vil ha fokus på pedagogisk leder sitt ansvar og ikke de andre voksne i barnehagen. Vi ser på mobbing mellom barn i alderen ett til fem år. Vi har fokus på mobbing mellom barn, ikke mellom barn og voksen eller mellom voksne. Vi skal ikke undersøke barna i hverdagssituasjoner, samt ikke involvere hjemmet og foreldresamarbeid. Vi vil heller ikke ha søkelys på konsekvenser av mobbing.

Videre vil vi ta for oss teori og forskning knyttet til forebygging av mobbing i barnehagen.

2.0 Teori

I denne delen av oppgaven presenteres prosjektet sitt teoretiske grunnlag. Med utgangspunkt i vår problemstilling vil vi gå inn på de overordnede temaene pedagogisk leder, mobbing, forebygging og sosial kompetanse.

2.1 Rolla som pedagogisk leder

I pedagogisk ledelse står ordet *ledelse* sentralt. Dette er en ferdighet som tilegnes gjennom en kombinasjon av forståelse, erfaring og teoretisk kunnskap. Pedagogisk leder arbeider blant annet med det kulturelle perspektivet i organisasjonskulturen og mellommenneskelige relasjoner. En leder påvirker mennesker i organisasjonen til å gjennomføre og løse ulike oppgaver og å nå mål. Derfor er det som leder sentralt å sette felles mål sammen med personalet slik at de som arbeider i organisasjonen er motiverte for å nå dem. En kan også se på indirekte ledelse som omhandler planer, instruksjoner, system og mellommenneskelig kontakt (Gotvassli, 2019, s. 35-36).

Rammeplanen for barnehagens innhold (2017) viser til at “den pedagogiske lederen skal veilede og sørge for at barnehageloven og rammeplanen oppfylles gjennom det pedagogiske arbeidet” (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 15). Det står i rammeplanen at barnehagen er en “lærende organisasjon” (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 14), dette stiller krav til en som leder til å samle personalet og reflektere rundt både faglige og etiske problemstillinger. Dette kan for eksempel være om relasjonen mellom barna og personale og mellom foreldrene og personalet, som kan tas opp på avdelingsmøter eller personalmøter (Kunnskapsdepartementet,

2017, s. 14). Pedagogisk leder har et ansvar for at styringsverktøyene til organisasjonen blir flettet inn i det pedagogiske arbeidet, samt hos resten av personalet.

I barnehagen jobber pedagogisk leder med å utvikle holdninger og verdier som er gjeldende for avdelingen eller basen. Ved at personalet har likt verdigrunnlag når det kommer til arbeidet i barnehagen, vil barna i større grad oppleve en stabil og trygg hverdag. Lund og Moseid (2019) skriver om det å være sensitive voksne. Det handler om å være mottakelig og åpen gjennom alle sanser for det som skjer både i seg selv, mellom seg og andre og i relasjoner og situasjoner som en nødvendigvis ikke er den del av selv. Den sensitive voksne har en viktig rolle når det gjelder mobbing. Da er den voksne villig til å ta det en ser og hører på alvor (Lund & Moseid, 2019).

I denne oppgaven har vi fokus på hvordan den pedagogiske lederen arbeider med temaet; forebygging av mobbing. Vi ønsket å se på pedagogisk leder sine holdninger rundt temaet, fordi forskning viser at de voksnes førforståelse og holdninger rundt mobbing kan direkte påvirke hvordan ulike konflikter blir håndtert i barnehagen (Kovač & Cameron, 2021, s. 2).

Videre vil vi sette fokus på hva mobbing er.

2.2 Hva er mobbing?

Forskning viser at mobbing er et tema som har fått større fokus i barnehagesammenheng (Kovač & Cameron, 2021, s. 1). Den internasjonale definisjonen av mobbing er utviklet av Olweus (2010), der han hevder at “mobbing er en intensjonell negativ handling, gjentatt over tid, og hvor det er en ubalanse i styrkeforholdet mellom den/de som utøver, og den som blir utsatt for handlingen” (Idsøe & Roland, 2017, s. 15). Det er usikkerhet rundt denne definisjonen knytt til barnehagebarn, fordi Olweus vektlegger ordet *intensjon*. Små barn er ikke alltid bevisste på at de mobber og har ikke nødvendigvis en intensjon bak det de gjør. Utdanningsdirektoratet har utviklet en annen definisjon på mobbing i barnehagen, nemlig at “barn utsettes for negative hendelser fra andre i lek og samspill, der de opplever å ikke være en betydningsfull person for fellesskapet” (Idsøe & Roland, 2017, s. 15). Denne definisjonen har blitt en del av rammeplan for barnehagen (2017) og i større grad vektlegger negative hendelser og inkludering enn den internasjonale definisjonen.

Dersom en ser bort fra Olweus og utdanningsdirektoratet sine definisjoner av mobbing, har handlingen ulike karakteristiske trekk, nemlig intensjon om å skade, gjentakelse mot samme offer og ubalanse i styrkeforhold enten fysisk, sosialt eller psykisk. Disse karakteristiske trekkene for mobbing er gjeldende for barnehagebarn, men de vil komme mer til syne ved økende alder. En må være observant og kritisk når det kommer til utviklingsnivå og kontekst. Det mer vanlig å nytte ordet mobbeatferd når en snakker om mobbing i barnehagen, fordi barn, i de fleste tilfeller, ikke har en intensjon om å mobbe et annet barn (Idsøe & Roland, 2017, s. 16-17).

Idsøe og Roland hevder at mobbing hos barn kan kjennetegnes gjennom fysisk aggresjon, som å slå, dytte, klype eller kaste noe (Idsøe & Roland, 2017, s. 35). Barn kan også ty til direkte verbal aggresjon der en for eksempel roper og kommer med trusler, med formålet om å for eksempel ta en leke. Forskning viser at voksne i barnehagen oftest legger merke til og reagerer på fysisk mobbing, kontra indirekte former for mobbing som sosial ekskludering og psykisk mobbing (Kovač & Cameron, 2021, s. 2). Barn som vil verne om sin sosiale status i barnegruppen kan unngå barn som blir mobbet, også på grunn av redsel for å selv bli mobbet. For å utestenge og ignorere barn i gruppen kan de nytte seg av relasjonell aggresjon. Relasjonell aggresjon kan for eksempel være å hviske, komme med rykter eller at et barn løper bort fra et annet barn og oppfordrer andre til å gjøre det samme. Dersom små barn viser tegn til begynnende mobbeatferd, vil dette ofte gå utover de sårbare barna i gruppen. Lund og Moseid (2019) viser at "...de barna som får negativ oppmerksomhet fra voksne, er i langt større grad enn de som får positiv oppmerksomhet, i faresonen for å komme opp i mobbesituasjoner" (Lund & Moseid, 2019). Barn som har mobbeatferd, vil også i mange tilfeller kunne skjule dette fra voksne ved å for eksempel legge skyld på noen andre (Idsøe & Roland, 2017, s. 36).

2.2.1 Om begrepet mobbing

Vi har forstått at mobbing er et omdiskutert begrep i barnehagen. I boken til Helgesen "Mobbing i barnehagen – et sosialt fenomen" (2014), nevner hun at barnehagelærere hovedsakelig bruker begreper som erting, plaging og utestenging for å beskrive det som skjer i barnehagen. Begrepet mobbing blir fremstilt som noe mer alvorlig og er et mer negativt ladet begrep. Erting, plaging og utestenging anses til å være mer uskyldig og kanskje uten baktanke. Kristensen skriver om en undersøkelse blant barnehagelærere, der barnehagelærerne synes å forstå mobbing som et ondskapsfullt fenomen, hvor mobberen

bevisst plager offeret over tid (Kristensen, 2014, s. 42). Videre skriver Kristensen at “denne forestillingen ikke passer med barnehagelærernes forestillinger om barnehagebarn, og derfor tar de i bruk begreper de finner mer passende” (Kristensen, 2014, s. 43). Forskning viser til at det tidligere var mer vanlig å bruke begrepet *dårlig sosial kompetanse*, som beskrivelse av barns negative sosiale oppførsel. I de senere årene har begrepet *mobbing* blitt brukt for å beskrive sosiale konflikter og negative handlingsmønstre (Kovač & Cameron, 2021, s. 1). Kristensen hevder også at barnehagelærere har et romantisert syn på barn som små og uskyldige, og derfor står synet på barn som ondskapsfulle mobbere i kontrast med denne oppfatningen (Kristensen, 2014, s. 43). Dette kan vi også se i artikkelen til Kovač og Cameron, der de sier at oppfatningen av barn som aggressive og sosialt ekskluderende, står i kontrast til synet på barn som uskyldige (Kovač & Cameron, 2021, s. 2).

2.2.2. Ulike former for mobbing

Mobbing blir hovedsakelig delt inn i to hovedkategorier, nemlig direkte og indirekte mobbing. Ut ifra disse hovedkategoriene har Olweus og Rigby videre delt mobbing inn i fire underkategorier, som er fysisk-, verbal-, psykisk- og digital mobbing. Direkte mobbing, som er blant annet fysisk mobbing, kan for eksempel være slag og spark, og er en mer synlig form for mobbing. På den andre siden har vi indirekte mobbing som er blant annet verbal- og psykisk mobbing, som kan være vanskeligere å få øye på. Dette kan for eksempel være utestenging eller å spre rykter. Den fjerde underkategorien er digital mobbing, noe som er minst synlig i barnehagen. Grunnen til dette er at den digitale verden og sosiale medier ikke en del av barnehagebarns hverdag i barnehagen. Denne situasjonen endrer seg når barnehagebarn går over til å bli skolebarn (Lund & Helgeland, 2020, s. 27). Videre er det nødvendig å nevne at vokse og barn kan oppleve situasjoner i barnehagen på ulike måter. I utdanningsdirektoratet sin veileder “hva er mobbing” (Utdanningsdirektoratet, 2016), skriver de overskriften “tull kan være mobbing” (Utdanningsdirektoratet, 2016). Der de hevder at “selv om du bare tuller, kan for eksempel det å bruke kallenavn eller ironi ... være mobbing” (Utdanningsdirektoratet, 2016). Dette betyr at selv om en som voksen ser på en situasjon som tull kan det oppleves som krenkende for barnet (Lund & Helgeland, 2020, s. 27).

2.2.3 Relasjonell mobbing

En form for mobbing som er vanlig å se i barnehagen er relasjonell mobbing. Dette går blant annet ut på at et barn sier til et annet barn at de ikke får være med å leke, eller oppfordrer andre barn til å ikke leke med et spesifikt barn. Her er det også viktig å være tydelig på at ikke

alle barn nødvendigvis må inkluderes i lek hver gang. I barnehagen oppstår det leker der det ikke passer å ha med flere på gitt tidspunkt. Her kommer rollen som pedagogisk leder inn, der en må gi barna verktøy for å håndtere slike situasjoner. Istedenfor at barna sier *nei du får ikke være med* kan en lære barna å si nei på en hyggelig måte, slik at det andre barnet forstår (Idsøe & Roland, 2017, s. 50). Idsøe og Roland skriver i sin bok hvordan et barn kan håndtere en slik situasjon, for eksempel kan en si; “unnskyld, men vi er midt i leken, men det er ikke så lenge til vi er ferdige. Du kan få leke med oss når vi er ferdige” (Idsøe & Roland, 2017, s. 50). På denne måten lærer en barna positive handlingsmønstre i møte med andre barn, noe som bidrar til å forebygge mobbing.

Videre skal vi gå nærmere inn på selve essensen i vår problemstilling, nemlig forebygging.

2.3 Forebygging av mobbing

Istedenfor å ha fokus på hvilke definisjoner av mobbing som passer best i barnehagen, bør en ha fokus på hvordan forebygge utviklingen av negative handlinger (Idsøe & Roland, 2017, s. 18). Slik som Idsøe og Roland hevder er “mobbing primært et lært handlingsmønster” (Idsøe & Roland, 2017, s. 48), noe som også betyr at det kan avlæres (Idsøe & Roland, 2017, s. 48). Som pedagog kan en arbeide med å fremme barnas prososiale atferd, altså “atferd som er positiv, konstruktiv og hjelpende” (Svartdal, 2020). I barnehagen kan en jobbe med aktiviteter og samspill som bidrar til å fremme et inkluderende miljø hos barna (Idsøe & Roland, 2017, s. 16). Et viktig første steg i forebyggingsprosessen er å snakke med barna om mobbing. Ved å øke bevisstheten til barna og samtidig inkludere dem i prosessen, kan barna selv aktivt være med på å forebygge mobbing.

2.3.1 Ny mobbelov og lovverk

I del 1 av den nye mobbeloven tar en for seg barnehagens psykososiale miljø. I §41 “nulltoleranse og forebyggende arbeid”, står det at “barnehagen skal forebygge tilfeller hvor barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø ved å arbeide kontinuerlig for å fremme helsen, trivselen, leken og læringen til barna” (Barnehageloven, 2005, §41). I dette leddet av paragrafen er det stilt krav om å arbeide kontinuerlig for å forebygge mobbing. Barnehagen har ansvar for å fremme et psykososialt barnehagemiljø for barna, som inkluderer at barnehagen fremmer helse, trivsel, lek og læring. Dersom barnehagen arbeider med vennskap og fellesskap, forebygger de mobbing ved å redusere risiko for utestenging og ekskludering

(Barnehageloven, 2005, §41). I barnehageloven §2 barnehagens innhold, blir det satt lys på forebygging og barnehagens miljø (Barnehageloven, 2005, §2). Sjette punktum i denne paragrafen stiller krav til at “barnehagen skal ha en helsefremmende og en forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller” (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 40). Videre stiller rammeplanen krav til innholdet i barnehagen. Rammeplanen vektlegger blant annet at en i barnehagen skal møte barnets individuelle “behov for omsorg, trygghet, tilhørighet og anerkjennelse og sikre at barna får ta del i og medvirke i fellesskapet” (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 10).

2.3.2 Ulike nivåer av forebyggende arbeid

Forebyggende arbeid handler om å forhindre at noe skjer eller utvikler seg i en negativ retning. Det handler også om føre-var-prinsippet og det å bidra til å stanse en videre negativ utvikling (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 77). Tidlig innsats, tidlig intervensjon og forebygging brukes til å fange opp barn med behov for ekstra hjelp eller støtte. De tre begrepene; *forebygging*, *tidlig innsats* og *tidlig intervensjon* brukes om hverandre (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 87). Tidlig innsats handler om innsatser som settes inn tidlig i et barns liv, for å stimulere barns utvikling. Dette kan for eksempel være arbeid med sosial kompetanse (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 87). Bratterud og Emilsen hevder at tidlig intervensjon “går ut på å sette inn tiltak tidlig i problemutviklingsprosessen, slik at en minsker skadelig utvikling” (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 87). Tidlig intervensjon bygger på at det er mer hensiktsmessig med kompensierende tiltak når barna er små, slik at de har verktøyene til å klare seg bedre i barnehagen.

Pedagogiske ledere er i daglig kontakt med barn og har derfor en viktig rolle når det gjelder observering av barn, som eventuelt kan trenge ekstra støtte eller hjelp. Forebyggende tiltak pedagogiske ledere kan arbeide med kan deles inn i tre ulike nivåer; primærnivå, sekundærnivå og tertiærnivå. Forebyggende tiltak på primærnivå handler om innsatser som settes inn for hele barnegruppen. Dette kan for eksempel være informasjonsarbeid og tiltak som vil fremme helse og utvikling hos barn og foresatte (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 88). Informasjonsarbeid for barn kan handle om å for eksempel diskutere om ulike aktuelle temaer, som vennskap, hvordan være gode lekekamerater, og hvordan en kan ta vare på hverandre.

Forebyggende arbeid på sekundært nivå omfatter grupper som er mer utsatte enn andre, også kalt risikogrupper. Dette kan for eksempel være barnegrupper der det forekommer mobbing. Her kan den pedagogiske lederen gå i dialog med personalet om situasjonen og legge en plan for tiltak (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 88).

Tertiærnivået er det tredje forebyggende nivået, og det handler om arbeid med individer som trenger ekstra hjelp og støtte (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 88). Dette kan for eksempel innebære å ha en dialog med foreldrene for å få til et samarbeid for å håndtere situasjonen og hjelpe barnet. Her er målet å sikre at barnet får riktig oppfølging og behandling (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 88).

Arbeid med observasjon, dokumentasjon, barnesamtaler og foreldresamtaler er viktig forebyggende arbeid i barnehagen. På denne måten kan en vite hvordan barnet vanligvis har det, og det vil gjøre det lettere å se endringer og signaler på om barnet har det vanskelig (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 89).

2.3.3 Tiltak som er med på å forebygge mobbing

Videre skal vi ta for oss noen tiltak som bidrar til forebygging av mobbing. Først og fremst er det viktig å snakke med barna om hva mobbing er. De barna som forstår hva mobbing er og hvilke ulike former for mobbing som finnes, er bedre rustet til å oppdage mobbing, enten om de er vitner til en situasjon eller er involvert selv. Barn som er bevisste på skaden mobbing fører til, vil i større grad kunne be om hjelp dersom det oppstår en situasjon. Derfor er det sentralt at pedagogisk leder lærer barna kjernekomponentene innen mobbing, nemlig gjentakelse over tid og ubalanse i styrkeforhold (Idsøe & Roland, 2017, s. 49). For å utvide barns forståelse av mobbing kan en for eksempel lese bøker. Ved å lese bøker kan barn relatere seg til de ulike karakterene og fortelle om egne opplevelser (Idsøe & Roland, 2017, s. 53). For å arbeide med forebygging av mobbing i barnehagen er det også viktig at barna og de voksne er bevisste på forskjellen mellom erting og mobbing. Når erting går over til å bli bare vondt er det ikke ok lenger. Spesielt om det skjer gjentatte ganger mot samme barn. En øvelse en pedagogisk leder kan nytte for å lære barna forskjell på vennskapelig erting og ikke vennskapelig erting kan være å snakke om kallenavn. Det er forskjell på å bli kalt "Rakett-Markus" og "Snegle - Aksel" (Idsøe & Roland, 2017, s. 51). Her må barna delta med sine tanker rundt hvorfor kallenavn kan bli brukt på både en positiv måte og en negativ måte, som kan lede til mobbing.

For de voksne i barnehagen er det viktig å ta på seg en observerende rolle. Ved å observere barna i lek kan en som voksen legge merke til uønskede negative holdninger og atferd. Videre kan en som pedagog legge opp til aktiviteter som utvikler barnas sosiale kompetanse, samhandling i lek og vennskap, og på denne måten arbeide med å forebygge mobbing (Idsøe & Roland, 2017, s. 37). I barnehagen står barnets beste i sentrum. Derfor må personalet og pedagogisk leder ha en anerkjennende holdning ovenfor barna, noe som vil skape trygghet. Dette ser vi i artikkelen til Lund og Moseid der de skriver at “anerkjennelse, støtte og veiledning forebygger mobbing” (Lund & Moseid, 2019). Som voksen i barnehagen blir en bevisst eller ubevisst en rollemodell for barna. Slik vi ser det, må en være bevisst sine handlinger og væremåter i alle relasjoner i barnehagen, fordi barna lærer minst like mye av handlinger som av ord.

Videre skriver vi om sosial kompetanse oppimot begrepet mobbing, og hvordan sosial kompetanse kan bidra i prosessen mot forebygging av mobbing.

2.4 Sosial kompetanse

Sosial kompetanse handler om kommunikasjon og samhandling mellom mennesker. Det er ulike ferdigheter som inngår i denne kompetansen, nemlig selvfølelse, empati, prososial atferd, selvhevdelse og selvkontroll. Å utvikle sosiale ferdigheter er sentralt for det enkelte barnets trivsel, samt for barnas interaksjon med hverandre. Forskning viser at barn som har en godt utviklet sosial kompetanse, der de evner å tilpasse seg fellesskapet, på en god måte vil klare å etablere vennskap (Utdanningsdirektoratet, 2018). Rammeplanen vektlegger at “barnehagen aktivt skal legge til rette for utvikling av vennskap og sosialt fellesskap” (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 19). Derfor må en som pedagogisk leder være bevisst på hvordan en kan støtte barna i denne utviklingen. Den viktigste læringsarenaen for barn er gjennom lek. Leken er viktig for barnas generelle utvikling, vennskap, sosiale kompetanse og forebygging av mobbing. Voksne i barnehagen kan invitere barna til lek og delta på barnas initiativ. Gjennom observasjoner av leksituasjoner kan en bli oppmerksom på barn som forstyrrer og ødelegger, samt barn som faller ut av leken. Dette vil gi nyttig informasjon om utviklingen til barna og eventuell utvikling av negative handlingsmønstre, noe som står sentralt i arbeidet med forebygging av mobbing mellom barn i barnehagen (Idsøe & Roland, 2017, s. 59).

2.4.1 Mobbebegrepet opp mot utvikling av sosial kompetanse

Vi har valgt å se på hvordan mobbebegrepet ble brukt og sett på tidligere. Mobbing ble for første gang tatt opp i barnehagesammenheng i 1997, av Reidar J. Pettersen og François Alsaker. I boken *Mobbing i barnehagen* gjorde Pettersen og Alsaker rede for utbredelsen av mobbing blant barnehagebarn i Norge og Sveits (Kristensen, 2014, s. 36). Her kom de frem til at mobbing foregår også i barnehagen slik som på skolen. Funnene de gjorde førte til motstand fra andre forskere innen dette feltet, og kritikk mot at begrepet mobbing blir brukt i barnehagen. Debatten om temaet ble ikke tatt opp ordentlig før i 2004 med “Manifest mot mobbing” prosjektet (Kristensen, 2014, s. 37).

Vi har valgt å se nærmere på barnehagelærere som ble intervjuet i sammenheng med “Manifest mot mobbing” (2004). Her skriver Kristensen (Kristensen, 2014) om sosial kompetanse opp mot forebygging av mobbing. Hun sier noe om at barnehagelærerne som ble intervjuet nyttet seg av begrepet sosial kompetanse, når det var snakk om forebygging av mobbing. Videre skriver hun at “det kan virke som om noen mener at de likevel snakker om mobbing når de diskuterer sosial kompetanse, mens de andre opplever bruken av begrepet mobbing som en forutsetning for å kunne si at de har diskutert fenomenet mobbing” (Kristensen, 2014, s. 43). Kristensen tar også opp dilemmaet om å nytte seg av begrepet *sosial kompetanse* istedenfor begrepet *mobbing* i barnehagesammenhenger. Når det kommer til forebygging av mobbing vil barnehageansatte heller fokusere på å utvikle barnas sosiale kompetanse enn å ha fokus på mobbing som et tema. Hun nevner at sosial kompetanse viser til et positivt syn på barna og fokuserer på deres ressurser, mens begrepet mobbing i utgangspunktet er et negativt syn på barna, der en har fokus på barnas negative handlingsmønstre (Kristensen, 2014, s. 45). Sosial kompetanse og mobbing kan derfor sies å flyte delvis sammen, men det er viktig å bevisst nytte seg av begrepet mobbing i situasjoner det er aktuelt.

Videre vil vi ta for oss valg av metode, intervju, valg av informanter, validitet, reliabilitet og etiske hensyn.

3.0 Metode

I denne delen av oppgaven skal vi presentere vårt valg av metode og hvordan vi har formet oppgaven ut ifra denne.

Metode er redskapet som blir brukt i en undersøkelse. Dalland (2017) beskriver metode som det å følge en viss vei mot et mål. Han nevner også at metoden ikke alltid fanger opp det du ønsker, og derfor er det viktig å gjøre rede for på hvilken måte usikkerhet ved metoden eller gjennomføringen kan ha virket inn på resultatet (Dalland, 2017 s. 54).

3.1 Metode valg- kvalitativ metode

Vi har valgt å nytte oss av intervju som er en kvalitativ metode, for å finne svar på vår problemstilling. Med bruk av den kvalitative metoden, kan vi få informasjon om informantenes oppfatninger og meninger om temaet. Slik Dalland (2017) beskriver kjennetegnes kvalitativ metode med begrep som *fleksibilitet, nærhet til feltet, helhet og forståelse* (Dalland, 2017, s. 54). Videre hevder Dalland (2017) at “de kvalitative metodene tar sikte på å fange opp mening og opplevelse som ikke lar seg tallfeste eller måle” (Dalland, 2017, s. 52).

Ved vurderingen av metoden er det viktig å huske på at kvalitative metoder vil bli preget av våre personligheter. Vi er instrumenter i intervjuet, og hvordan vi oppnår kontakt med informanten vil ha stor betydning. Det er derfor viktig i analyseringen av innsamlet data fra informantene, å være oppmerksom på hvordan vi kan påvirke informantene (Dalland, 2017, s. 54). Videre nevner Dalland at det er viktig å være selvkritisk. I forkant av intervjuene er det viktig å se for seg gjennomføringen av intervjuet, og hvordan metoden vi har valgt fungerer (Dalland, 2017, s. 55).

3.2 Intervju

Vi har intervjuet fire pedagogiske ledere fra to ulike barnehager. Intervjuene var planlagt til å vare i rundt én time, der det inkluderes gjennomgang av samtykkeskjema (se vedlegg 1). Intervjuene ble gjennomført på arbeidsplassen til informantene og på den digitale plattformen Zoom. På forhånd sendte vi ut et informasjonsskriv til informantene på e-post der vi beskrev tema, problemstilling og oppbygging av intervjuet. I denne oppgaven har vi valgt å nytte intervjuguide. Den ble ikke sendt ut på forhånd, fordi vi ønsket svar som representerer

hvordan det arbeides med forebygging av mobbing i praksis. Vi ønsket ikke å få innøvde teoretisk korrekte svar. Intervjuguiden vår er bygd opp med spørsmål om bakgrunnen til informantene, videre spørsmål rundt hva mobbing er, den nye mobbeloven og forebygging av mobbing. Intervjuguiden inneholder til slutt en todelt oppdiktet case med tilhørende spørsmål (se vedlegg 2). Vi valgte å nytte oss av case for å høre pedagogenes refleksjoner rundt hvordan de ville reagert i en hverdagssituasjon i barnehagen, som kan utvikle seg til mobbing. I intervjuguiden nyttet vi oss av både begrepet *mobbing* og begrepet *mobbeatferd*, for å se hvilket begrep informantene foretrakk å nytte. Dette var for å se om pedagogene valgte å nytte seg av begrepet *mobbing* når det var aktuelt.

I forkant av intervjuene ble det gjennomført et pilotintervju. Denne erfaringen førte til justeringer av spørsmålene og utforming av oppfølgingsspørsmål vi kunne ta i bruk dersom informanten ikke forstod spørsmålet. Gjennom pilotstudien fikk vi erfaring med hvordan stille spørsmål, og hva som kan være vanskelig for informanten å forstå. Vi opplevde at det er en fordel at informanten har en kopi av intervjuguiden fremfor seg, fordi det kan være enklere å forstå et spørsmål dersom en også får lese det selv. Det er kun gjennomført én pilotstudie med en barnehagelærerstudent, samt justering sammen med veileder.

Et intervju består av utveksling av erfaringer og synspunkter som vil bidra til å utvikle kunnskap om temaet, der en intervjuer stiller spørsmål og tar opp temaer med en intervjuperson som kommer med svar. Spørsmålene blir stilt muntlig, der intervjueren har ansvar for å transkribere svarene. Dette kan en gjøre gjennom opptaksutstyr eller skriftlig notat under intervjuet (Løkken & Søbstad, 2013, s. 104). I vårt intervju har vi valgt at en av oss er intervjuer, mens den andre skriver ned svarene og er ikke deltagende i samtalen. Det er ingen fasitsvar på hvordan en skal gjennomføre et intervju, fordi kommunikasjon mellom mennesker står sentralt både i planlegging og gjennomføring (Løkken & Søbstad, 2013, s. 105).

Løkken og Søbstad skriver om ulike typer av kvalitative intervju, der de har tatt utgangspunkt i Michael Pattons bok fra 1980. Patton skiller mellom tre typer, nemlig; uformell samtale, intervjuguide, samt strukturerte spørsmål og åpne svar (Løkken & Søbstad, 2013, s. 108). Videre sier Løkken og Søbstad at en intervjuguide består av spørsmål som er forberedt på forhånd, der disse vil danne en ramme for gjennomføringen av samtalen. Siden vi valgte å nytte intervjuguide står vi fritt til å endre rekkefølge på spørsmålene eller komme med

oppfølgingsspørsmål. Dette skaper en intervjusituasjon som er fleksibel, og som sikrer at det blir satt lys på problemstillingen (Løkken & Søbstad, 2013, s. 108).

3.3 Valg av informanter

Vi valgte å intervju pedagogiske ledere da det er fokuset i vår problemstilling. Valget av de pedagogiske lederne til intervjuet var gjort på grunnlag av pedagogisk utdanning, ansiennitet og erfaring. Videre valgte vi å intervju pedagogiske ledere, fordi de jobber tett på barna og personalet noe som er gunstig når det kommer til spørsmål angående temaet om forebygging av mobbing. Informantene vi valgte å intervju var pedagogiske ledere vi hadde kjennskap til gjennom praksis. Derfor kontaktet vi de direkte, for å fortelle om temaet i oppgaven og høre om de var interesserte i å delta.

Vi valgte å intervju to pedagogiske ledere med lang ansiennitet og to pedagogiske ledere som er relativt nyutdannede. Dette gjorde vi for å se om det er forskjell på holdningene de har, og kunnskapen de har om forebygging av mobbing i barnehagen. Vi nytter oss av kodenavn for informantene som deltar i intervjuet, for å sikre anonymisering. Informantene har fått kodenavnene F1, F2, G1 og G2. Informantene med samme bokstav er fra samme barnehage, de med tallet én er de med lang ansiennitet og informantene med tallet to er de som er relativt nyutdannede.

3.4 Validitet og reliabilitet

Gjennom å stille krav til validitet og reliabilitet sikrer vi oppgavens kvalitet. Validitet handler om oppgavens relevans og gyldighet, mens reliabilitet handler om oppgavens pålitelighet (Dalland, 2017, s. 40). I intervjuet nytter vi ikke lydopptak, noe som vil svekke oppgavens validitet og reliabilitet, fordi vi ikke får direkte sitat av det informantene sier. Siden vi nytter skribent under intervjuene, vil vår tolkning av funnene påvirke sluttresultatet. Vi har valgt å intervju fire pedagogiske ledere i to ulike barnehager, noe som er med på å styrke oppgavens validitet og reliabilitet.

3.5 Etske hensyn

I intervjuet var vi bevisste på vår egen forskerrolle og stilte oss kritiske til mulige feilkilder, som for eksempel feiltolking av spørsmål og svar. Det er et forskningsetisk hensyn å være bevisst på hvordan vi kan påvirke måten spørsmålene blir stilt og hvordan funnene blir tolket

(Dalland, 2017, s. 60). Siden vi nyttet skribent under intervjuene, vil vår tolkning av informantenes svar påvirke hvordan informasjonen fremstilles. Når vi analyserer funnene gjennom intervjuene, er vi bevisste på vår forforståelse av tema og våre forventninger til hvordan forskningsarbeidet skal utvikle seg. På denne måten skiller vi mellom vår forforståelse av temaet, fra dannelsen av vår nye forståelse. Videre er vi bevisste på hvordan vår personlighet, forhistorie, kunnskap og holdninger vil påvirke vår tolkning av den innsamlede data (Dalland, 2017, s. 61). Derfor velger vi å stille oss kritiske til egen forskerrolle i denne oppgaven.

Deler av vår bacheloroppgave bygges på kunnskapen til andre mennesker. I forkant av intervju, ble det sendt ut informasjonsskriv som utdypet tema, avgrensinger, formål og oppbygging av intervjuet. Informantene skrev under et samtykkeskjema før gjennomføring av intervju, der vi spesifiserer at de kan trekke seg fra forskningsarbeidet når de måtte ønske (se vedlegg 1). Det er en trygghet for informanten å inngå skriftlig samtykke, fordi dersom det oppstår tvil og eventuelle uenigheter kan en gå tilbake til den skriftlige avtalen (Dalland, 2017, s. 241). Slik som Dalland hevder er vi avhengige av tillit for å tilegne oss kunnskap gjennom andre mennesker (Dalland, 2017, s. 237). Informantene må føle sikkerhet når det kommer til håndtering av personopplysninger og anonymisering, derfor har vi valgt å nytte kodenavn til hver informant i teksten. Dalland hevder at “for mange er det å få være anonym en forutsetning for å delta i en undersøkelse” (Dalland, 2017, s. 239). Å være anonymisert betyr at det ikke er inkludert noen opplysninger, verken direkte eller indirekte, som peker mot hvem informanten er (Dalland, 2017, s. 239).

Videre skal vi presentere innsamlet data fra intervjuene.

4.0 Empiri

I denne delen av oppgaven skal empirien som har kommet fram gjennom vår forskning presenteres. Vi er oppmerksomme på hvordan vår tolkning av funnene fra intervjuene vil påvirke sluttresultatet i denne oppgaven. Vi vil vise til informantenes utsagn, men ingen direkte sitat fordi vi ikke nyttet oss av lydopptak. De funnene som blir presentert er de som er mest relevante når det gjelder å besvare problemstillingen:

Hvordan arbeider pedagogisk leder med å forebygge mobbing i barnehagen?

4.1 Presentasjon av funn

4.1.1 Presentasjon av informantene

Kodenavn	Stilling	Utdanning	Ansiennitet
F1	Pedagogisk leder	Barnehagelærer. Videreutdanning innen pedagogisk ledelse. 5-10 års pedagogikk videreutdanning. Halvt års videreutdanning innen rettleiing.	36 år
F2	Pedagogisk leder	Barnehagelærer	2 år tilkallingsvikar, 1,5 år etter utdanning
G1	Pedagogisk leder	Barnehagelærer med vekt fag	30 år
G2	Pedagogisk leder	Barnehagelærer	1,5 år

Informantene som har kodenavn med tallet 1, har lang ansiennitet. De informantene med tallet 2, er relativt nyutdannet. De informantene med samme bokstav tilhører samme barnehage. Dersom vi gjør funn som er like for begge informantene i samme barnehage vil vi skrive *barnehage F* eller *barnehage G*. Vi ønsket å intervjuer pedagogiske ledere med lenger og kortere ansiennitet for å se om det er forskjell når det kommer til arbeidet med forebygging av mobbing og holdninger rundt temaet i barnehagen. Vi har intervjuet fire pedagogiske ledere fra to ulike barnehager.

4.1.2 Forståelse av mobbebegrepet

Hovedtrekkene av pedagogene sin forståelse vil bli presentert her.

Det første spørsmålet i intervjuet tar for seg hva informantene legger i begrepet mobbing. De fire informantene som ble intervjuet, gav uttrykk for en felles forståelse om at mobbing er et komplekst begrep. De pedagogiske lederne i barnehage F, la vekt på at det er en negativ handling, som skjer gjentatte ganger mot samme person. Barnehage F og informant G2 tar opp begreper som erting og krenking, der informant F2 legger vekt på at det er en fin linje mellom krenking og mobbing. Informant F1 sier at det er forskjell på erting og mobbing,

mens G2 definerer mobbing som at noen erter, og at mobbing er en bevisst handling. Vi la merke til at informant G1 nyttet begrepet mobbeatferd istedenfor for begrepet mobbing, fordi hen mener det er mer naturlig å nytte begrepet mobbeatferd i barnehagen, siden barna er så små. Videre legger pedagog G1 vekt på at en i barnehagen må anerkjenne at det finnes mobbing før en kan gjøre noe med det. I barnehage F legger vi merke til at begge informantene ofte bruker begrepet mobbing, istedenfor mobbeatferd.

I intervjuet tok vi opp Olweus sin internasjonale definisjon på mobbing. Der vi spurte om informantene hadde noen nye tanker rundt mobbing etter å ha hørt definisjonen. Informant G2 og F1 tok opp ordet makt etter å ha hørt denne definisjonen. Der de la vekt på ubalanse i styrkeforhold mellom de ulike partene i en mobbesituasjon. På den andre siden merket ikke G1 eller F2 seg noe mer etter å ha hørt definisjonen, men stiller seg bak den.

4.1.3 Ny mobbelov og forebyggende tiltak

Her vil vi presentere funnene fra intervjuene knyttet til; *Ny mobbelov for barnehager*. Videre vil vi gå inn på forebyggende tiltak.

Fra den nye mobbeloven går vi inn på §41, "nulltoleranse og forebyggende arbeid" (Barnehageloven, 2005, §41). I intervjuet presenterte vi siste ledd av §41; «... barnehagen skal forebygge tilfeller hvor barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø ved å arbeide kontinuerlig for å fremme helsen, trivselen, leken og læringen til barna» (Barnehageloven, 2005, §41). Dette gjorde vi for å knytte den nye mobbeloven opp mot vår problemstilling som har fokus på forebygging. Vi fulgte opp med å spørre informantene om hva de legger i begrepet forebygging. Barnehage F legger vekt på at arbeid med forebygging begynner fra første dag barna kommer i barnehagen, dette gjør informantene gjennom å være nær barna og å sikre et trygt miljø. Barnehage G legger vekt på det å være bevisst i det pedagogiske arbeidet og skape holdninger for å unngå negativ utvikling som fører til at barna blir mobbere. Videre tilføyer informant G1 at det er viktig at alle ansatte er bevisste og har kjennskap til den nye mobbeloven.

Deretter stilte vi spørsmål rundt hva informantene gjør for å forebygge mobbing mellom barn. Barnehage F legger vekt på at en som voksen må være tett på barna med både øyner og ører, og observere de i lek. Videre sier barnehage F at det er viktig at en er tett på barna i lek, fordi da kan en veilede de ved å ha samtaler i situasjoner der uheldige ting skjer. Derfor er

voksenrollen og plassering av voksne viktig å arbeide med. Informant F1 kommer med eksempel om at en kan ha samlinger med temaer som vennskap og følelser der de voksne og barna kan reflektere sammen. F1 legger også vekt på at det er mer effektivt å observere og bryte inn der og da, enn å ta opp en situasjon ved en senere anledning. Informant G2 sier at det er viktig å ha samtaler med barna der en forklarer hvordan en ubehagelig situasjon kan oppfattes for den eller de som blir mobbet. Informant F2 kom med et praktisk eksempel på nettopp dette. En gang i uken hadde de voksne på avdelingen et rollespill med temaet sosial kompetanse, for en barnegruppe i alderen 4-5år. Her hadde de voksne ulike roller, der en rolle ble mobbet, en var mobber og en voksen som fryste situasjonen og reflekterte sammen med barna. Her fikk barna se følelser gjennom ansiktsuttrykk og kroppsspråk, der barna skulle reflektere rundt hvordan de trodde personene i rollespillet hadde det og beskrive de ulike ansiktsuttrykkene. Informanten påpekte at dette satt seg hos barna, der de ble engasjert og tok opp handlingen i rollespillet i etterkant. Dette er en praktisk måte å arbeide med forebygging av mobbing der barna får se, reflektere, stille spørsmål og lære om følelser knyttet til hverdagslige situasjoner.

Flere av informantene tar opp det å bygge selvstendige barn, men informant G1 og F2 valgte å nytte begrepet *robuste barn*. Både barnehage F og G tok opp problemstillingen med for lite ansatte i barnehagen. Derfor er det viktig at barna rustes opp til å kunne håndtere konflikter på egenhånd. På denne måten kan en unngå at voksne konstant må løse konflikter, men heller kan være mer til stede i leksituasjoner. Med begrepet *robuste barn* mener barnehage F og informant G1 at barna skal bli rustet til å være gode lekekamerater, tåle å få et nei, selv klare å si *stopp, nei* eller *vil ikke* dersom de opplever en situasjon som ubehagelig. Barnehage F legger videre vekt på at barna selv skal komme med forslag for å løse en situasjon eller konflikt. På denne måten arbeider pedagogisk leder med å bygge selvstendige barn.

Informantene med lang ansiennitet vektlegger nytten av å dele barnegruppen i mindre grupper. På denne måten kommer de voksne tettere på hvert enkelt barn, i tillegg får barna muligheten til å bygge tettere relasjoner og oppdage nye lekekamerater. Informant G1 nevner at en gjennom mindre grupper kan oppdage uønsket atferd og samtidig lære barna hva slags atferd en ønsker og ikke ønsker i barnegruppen. Informant F1 poengterer at små grupper er spesielt nyttig med barn under to år, grunnet konsentrasjon i for eksempel samlinger og rundt det å lese bøker.

I intervjuet spurte vi informantene om den nye mobbeloven har endret måten de arbeider med forebygging av mobbing. Informant F2 tar opp at mobbing ikke har vært et tema i barnehagesammenheng tidligere, mens de nå bruker begrepet i situasjoner der det er relevant. Videre legger hen til at mobbing oppleves som et stort og skummelt begrep, fordi det rommer så mye. Loven har ført til mer fokus og bevissthet rundt teamet, og som følge av dette har synet på mobbing endret seg. Informant F1 sier at det tidligere trodde det ikke skjedde mobbing i barnehagen, men synet på dette har endret seg. Den nye mobbeloven har endret synet rundt hva alle informantene ser etter i hverdagssituasjoner i barnehagen og hvordan de arbeidet med det. Barnehage G nevner at det nå er lagt mer vekt på at en er nødt til å reagere med engang, og skal gjøre noe med uønsket negativ atferd. Informant G1 og F2 nevner at de nytter seg av handlingsdokument og barnesamtale, som er skjemaer i mobbeloven. Informant F2 nevner også at alle barn ikke trenger å være venner, men det skal arbeides for at det sosiale miljøet er inkluderende.

4.1.4 Mobbing som tema på møter

Vi stilte spørsmål ved fokus på temaet mobbing på avdelingsmøter og foreldremøter. Dette gjorde vi for å forske på om pedagogisk leder arbeider med forebygging på et overordnet nivå.

Vi kom frem til at alle informantene hadde temaet mobbing som et punkt på avdelingsmøter, men det var noe forskjeller med belysningen av temaet på foreldresamtaler. Både i barnehage F og barnehage G blir mobbing tatt opp på avdelingsmøter. Barnehage F diskuterer konflikter mellom barn og praksisfortellinger der de blant annet veileder hverandre. Informant F1 nevner at de på avdelingsmøter nytter seg av case som en arbeidsmetode. Videre nevner informant F1 at de diskuterer mindre konfliktsituasjoner før det utarter til mobbing, og sier at det vil alltid være konflikter mellom barna uten at det nødvendigvis er mobbing. Barnehage G legger vekt på observasjoner og eventuell oppfølging. En type spørsmål som kan bli stilt på avdelingsmøter i barnehage G er *har du sett noe siden sist?*

Vi spurte informantene om mobbing var et tema på foreldresamtaler. Vi gjorde ett funn der barnehage G og informant F1 hadde lignende svar, der det kom frem at mobbing ikke er et eget punkt på foreldresamtaler. Barnehage G og informant F1 la vekt på at de tar opp konflikter dersom de opplever at barna ikke får innpass i lek, men det er viktig å poengtere at dette ikke ble definert som mobbing. Barnehage G sier at de snakker om hvordan

barnegruppen har det sosialt og hvordan de er som lekekamerater. På den andre siden tok informant F2 opp den nye mobbeloven på foreldresamtaler, der de snakket om hvordan de jobber med å integrere mobbeloven i hverdagen, samt at de har fokus på vennskap og lek gjennom hele året. Videre legger informant F2 fokus på at barnehagen og foreldrene må samarbeide for å kunne forebygge mobbing. Vi vil ikke gå videre inn på arbeidet mellom barnehagen og hjemmet i denne oppgaven, men vi mener det er viktig å påpeke at dette er en måte pedagogisk leder arbeider for å forebygge mobbing.

4.1.5 Case

I andre delen av intervjuet presenterte vi en todelt case med tilhørende spørsmål. Casen er hentet fra Idsøe og Roland, og er en oppdiktet situasjon basert på fiktive personer (Idsøe og Roland, 2017, s. 27). Vi valgte å nytte oss av case for å skape en praksisnær situasjon der pedagogene kunne sammenligne denne med sin barnehagehverdag.

I den første delen av casen fikk informantene begrenset informasjon. Hensikten vår var å få vite pedagogenes første tanker og reaksjon. Under viser vi til første del av casen, slik den ble presentert for informantene;

Du er ute med barna og ser denne situasjonen:

«Alle barna er ute. En gruppe gutter elsker å leke at de er pirater. De klatrer opp i trær og later som de skyter mot usynlige båter. Det er kjempegøy. Emil har lyst å være med og går bort til guttene. Han går fram til Jonas og spør: «kan jeg også få være med?» «nei, aldri i livet! Du klarer ikke å hoppe en gang! Haha!», sier Jonas. Emil går og setter seg på en benk med tårer i øynene og ser på de andre. Det ser ut som han er veldig lei seg» (Idsøe & Roland, 2017, s. 27).

Informantene var samstemte om å nærme seg Emil først. Der de ville spørre Emil om hva som skjedde. De ville også snakket med Emil om hvordan han følte seg og trøstet han. Barnehage G og informant F2 ville tatt med Emil tilbake til Jonas og de andre guttene, for å inkludere Emil i leken. G2 kommer med eksempel om å veilede barna i leken og lage en ny rolle til Emil. Informant F1 ville prøvd å få Emil i tale der de kunne snakke sammen om en løsning, videre ville informant brydd seg om barnet som ikke fikk være med. Informant G1 og F2 hadde inntrykket av at denne situasjonen var preget av utestenging og ekskludering.

I den andre delen av casen fikk informantene tilført mer informasjon. Hensikten vår med å gi mer informasjon var å få frem forskjellen på de to situasjonene. Her ville vi at informantene skulle definere casene som enten mobbeatferd eller vanlig konflikt. Avslutningsvis spurte vi hva de hadde gjort i den første delen av casen for å forebygge utfallet i den andre delen av casen. Her presenteres den andre delen av casen;

Du er ute med barna og ser denne situasjonen:

«Alle barna er ute. En gruppe gutter elsker å leke at de er pirater. De klatrer opp i trær og later som de skyter mot usynlige båter. Det er kjempegøy. Emil tar seg sammen og prøver på nytt. Han går fram til Jonas og spør: «kan jeg også få være med?» «nei, aldri i livet! Du klarer ikke å hoppe en gang! Haha!» Jonas bestemmer alltid hvem som skal være med eller ikke, og Emil har blitt avvist gang på gang. Emil går og setter seg på en benk med tårer i øynene og ser på de andre. Det ser ut som han er veldig lei seg» (Idsøe & Roland, 2017, s. 27).

Etter informantene hadde fått presentert begge delene av casene, var det ingen av informantene som reagerte på at den første casen kunne være begynnende mobbeatferd. Informantene med lang ansiennitet tilføyer at det ikke er uvanlig med konflikter i barnehagen, slik som i den første casen. Den tydeligste forskjellen informant G2 merket seg var at Jonas skulle bestemme og at lignende situasjoner skjedde gjentatte ganger.

Siste spørsmålet i intervjuet gikk inn på hva de hadde gjort i den første casen for å forebygge utfallet i den andre casen. Informantene tydeliggjorde viktigheten med å være tett på barna, og være der barna er. Barnehage G og informant F2 tok opp det å være en lekende voksen sammen med barna, og informant F1 ville tatt på seg en observerende rolle. Barnehage F kom med noen tanker om hvordan de hadde forebygget utfallet. Her nevnte informant F2 eksempel på å etablere venne-regler i barnegruppen, der barna medvirker og kommer med forslag på hvordan de mener de skal være med hverandre. Videre nevnte F1 at de ville arbeidet overordnet med ulike temaer i barnegruppen som følelser, røde og grønne tanker og inkludering. Når det kommer til lek og vennskap snakket flere av informantene om det å være en god lekekamerat. Informant F2 vil hjelpe barna til å bli attraktive lekekamerater, ved å for eksempel spille videre på styrkene hos barnet. Barna må også tåle å få et *nei*, med dette mener informanten at barna må håndtere det å bli avvist og forstå at de ikke alltid kan være med. Informant G1 sier at barna må kunne forklare til hverandre hvorfor de ikke kan være med i

leken akkurat nå. Her kommer vi tilbake til det informantene tar opp med å skape robuste barn. Informant F1 sier at den viktigste jobben en gjør som pedagog er å være nær barna hele dagen, se de, høre etter og gripe tak dersom en ser negativ atferd og mobbing.

Videre vil vi ta for oss resultatene fra empirien og drøfte det sammen med teori.

5.0 Drøfting

I denne delen av oppgaven skal vi drøfte funnene i empiridelen sammen med teorien vi har presentert, gjennom egne refleksjoner. Vi tar utgangspunkt i kategoriene vi skriver om i både empiri- og teoridelen, for å drøfte problemstillingen;

Hvordan arbeider pedagogisk leder med å forebygge mobbing i barnehagen?

5.1 Pedagogens rolle

I artikkelen til Kovač & Cameron tar de opp påvirkningen av holdningene til den pedagogiske lederen. Dersom en som pedagog har overfladiske holdninger eller bagatelliserer situasjoner knytt til negativ atferd og mobbing, vil det blant annet påvirke den positive relasjonsbyggingen mellom barn (Kovač & Cameron, 2021, s. 2). Som pedagogisk leder er du leder for din avdeling eller base, der du i stor grad utvikler holdninger og verdier som er gjeldene. Derfor er det sentralt at en som pedagog er en sensitiv voksen som er bevisst sine holdninger, verdier og væremåte, fordi dette vil påvirke personalet, barn og foreldre i en positiv eller negativ retning (Lund & Moseid, 2019). En pedagog som har kunnskap rundt hva mobbing er og sine egne holdninger vil kunne arbeide med temaet på et dypere plan, og kunne fange opp uønsket negativ atferd på et tidligere tidspunkt. I intervjuene stilte vi derfor spørsmål om hva pedagogene legger i begrepene *mobbing* og *forebygging*, fordi dette vil påvirke hvordan de arbeider med temaene.

5.2 Forståelse av mobbebegrepet

For å kunne arbeide med forebygging av mobbing, er det sentralt å være bevisst på hva en legger i begrepet mobbing. Som det kommer frem i empirien, sier alle pedagogene at mobbing er et komplekst begrep, der det blir lagt vekt på gjentakelse av negative handlinger mot samme person over tid. Barnehage G legger vekt på det å være bevisst i det pedagogiske arbeidet og skape holdninger for å unngå negativ utvikling som fører til at barna blir mobbere.

Videre tar barnehage F og pedagog G2 opp begreper som erting og krenking, som samsvarer med det Kristensen skriver om bruk av *mobbing* som begrep. Kristensen hevder at barnehagelærere hovedsakelig nytter begrep som *erting* og *plaging* for å definere mobbing i barnehagen (Kristensen, 2014, s. 42). Hos pedagogene er det uenighet rundt sammenhengen mellom erting og mobbing, der det kommer frem at pedagog F1 mener det er forskjell på erting og mobbing, mens pedagog G2 mener at det å erte er mobbing. Her gjør vi et interessant funn, der vi ser at den nyutdannede virker til å ha en lavere terskel for å definere noe som mobbing. Slik som Kristensen skriver er mobbing et negativt ladet begrep, mens erting kan være mer uskyldig og uten baktanke, noe en kan forbinde med små barn (Kristensen, 2014, s. 42). Pedagog F1, som har lang ansiennitet i barnehagen, har erfart mange konfliktsituasjoner mellom barn, og vi har derfor grunn til å tro at pedagogen har høyere terskel for å definere erting som mobbing. Slik som Kovač & Cameron skriver i sin artikkel kan det oppleves utfordrende for pedagoger å skille mobbing fra andre typer konflikter. De tar også opp at pedagoger oftere bryter inn når det er direkte mobbing, som er fysisk og synlig, kontra indirekte mobbing (Kovač & Cameron, 2021, s. 2).

I intervjuguiden valgte vi bevisst å nytte både begrepet *mobbing* og begrepet *mobbeatferd*. Dette var for å se hvilket begrep informantene valgte nytte seg av. Her viser vi tilbake til Idsøe og Roland (2017) som hevder at det er mer vanlig å nytte begrepet *mobbeatferd* når en snakker om mobbing i barnehagen, fordi barn ofte ikke har en intensjon om å mobbe (Idsøe & Roland, 2017, s. 16-17). En del av prosessen med å forebygge mobbing er å anerkjenne at mobbing finnes i barnehagen. Dette kommer frem i pedagog G1 sitt utsagn, der pedagogen mener en må anerkjenne at det finnes mobbing før en kan gjøre noe med det. Det som er interessant her er at pedagog G1 velger å nytte begrepet *mobbeatferd*, fordi hen mener det er et mer naturlig begrep å nytte siden barna er så små. Gjennom intervjuene legger vi merke til at begge pedagogene i barnehage F ofte nyttet begrepet *mobbing* i større grad enn *mobbeatferd* når de snakket om mobbing i barnehagen. Dette kan en se opp mot det Kristensen skriver om det romantiserte synet på barn som uskyldige og snille. Å kalle barn *mobbere* er ofte koblet mot noe ondskapsfullt, som vanligvis ikke er det en tenker om barnehagebarn (Kristensen, 2014, s. 42). For å kunne forebygge mobbing i barnehagen er det viktig at en er bevisst på sine egne holdninger rundt mobbing og hvilket begrep en velger å bruke.

5.2.1 Definisjoner på mobbing

I denne oppgaven har vi nyttet Olweus sin internasjonale definisjon på mobbing. Den lyder som følger; “mobbing er en intensjonell negativ handling, gjentatt over tid, og hvor det er en ubalanse i styrkeforholdet mellom den/de som utøver, og den som blir utsatt for handlingen” (Idsøe & Roland, 2017, s. 15). Vi valgte å presentere denne definisjonen på intervjuene for å høre om pedagogene støttet seg til den og om de eventuelt ville tilføre noe til sin egen oppfatning av mobbebegrepet. De pedagogene med lenger ansiennitet var kjent med denne definisjonen, og synes den var passende for å definere begrepet mobbing. De nyutdannede la ikke vekt på at de hadde nyttet seg av denne definisjonen knyttet til mobbing, men de stiller seg bak den. Ut ifra definisjonen tok pedagogene G2 og F1 opp bruk av makt og ubalanse i styrkeforholdet mellom en eller flere parter. I empirien kommer det frem at Olweus sin definisjon er dekkende for begrepet mobbing og kan passe i barnehagen, men pedagog F2 stiller seg kritisk til bruk av ordet intensjon i denne definisjonen. Pedagogen nevner at mobbing blant barn noen ganger er bevisst, men andre ganger ubevisst.

I denne oppgaven har vi også valgt å presentere utdanningsdirektoratet sin definisjon på mobbing; “barn utsettes for negative hendelser fra andre i lek og samspill, der de opplever å ikke være en betydningsfull person for fellesskapet” (Idsøe & Roland, 2017, s. 15). Vi tolker det som at utdanningsdirektoratet sin definisjon har et perspektiv som er mer passende for barnehagen, fordi den vektlegger negative hendelser, lek og samspill og det å være betydningsfull. Dersom en ser denne i sammenheng med Olweus sin definisjon, tar han også opp negativ handling. På den andre siden beskriver Olweus at handlingen er gjentatt over tid og at det er en ubalanse i styrkeforholdet, noe vi tolker som sentralt for å definere mobbing. Vi ser at en kombinasjon av definisjonene til Olweus og utdanningsdirektoratet er passende for å definere mobbing i barnehagen. Barnehage F og barnehage G la vekt på at gjentakelse over tid er en forutsetning for å definere noe som mobbing. Videre nevnte pedagog G2 at mobbing er en bevisst handling og at det kan involvere ubalanse i styrkeforhold. Dette samsvarer med definisjonene presentert over.

Det er uenigheter rundt om mobbing blant barnehagebarn har en intensjon, slik som vi tidligere nevnte at pedagog F2 stilte seg kritisk til. Små barn har ikke alltid en intensjon bak det de gjør, derfor kan det diskuteres om mobbing er en bevisst handling blant barn. Idsøe og Roland viser til forskning som hevder “at små barn har ustabile sosiale ferdigheter” (Idsøe & Roland, 2017, s. 17), og beskriver mobbing blant små barn som grunnløs aggresjon (Idsøe

& Roland, 2017, s. 17). Kovač og Cameron nevner at flere tidligere definisjoner av mobbing inneholdt begrep som intensjon og aggresjon. De nevner videre at det er bekymringer rundt mulige negative påvirkninger av å definere små barn som mobbere. Barn kan ha negativ atferd i ulike situasjoner, som defineres som mobbing, men det betyr ikke at hele barnet skal defineres som en mobber i alle situasjoner de står i. Derfor kan det å nytte mobbebegrepet stigmatisere barnets karakter, der fokuset på barnets negative intensjoner i lek og samspill, kan påvirke andres syn på barnet. Fokus på at barn har aggressiv og sosialt ekskluderende atferd, står i strid med tanken om at barn er uskyldige og snille (Kovač & Cameron, 2021, s. 2). Dette er en grunn til at det er motstridende holdninger rundt barns intensjon når det kommer til mobbing.

5.3 Mobbing som tema

5.3.1. Ny mobbelov

Vi har valgt å nytte §41 “nulltoleranse og forebyggende arbeid” i vår oppgave, i siste ledd av denne står det at “... barnehagen skal forebygge tilfeller hvor barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø ved å arbeide kontinuerlig for å fremme helsen, trivselen, leken og læringen til barna” (Barnehageloven, 2005, §41). I empirien svarer begge barnehagene at den nye mobbeloven har ført til bevissthet og fokus på mobbing som tema. Barnehage G sier at den nye mobbeloven har endret fokuset og synet rundt hverdagssituasjoner i barnehagen og hvordan de arbeider, der de tar tak og handler i situasjoner oftere enn før. På den andre siden sier barnehage F at loven ikke har endret måten de arbeider på, men at de nå nytter begrepet *mobbing* mer bevisst. Spesifikke verktøy som har kommet i følge med loven er blant annet nytten av handlingsdokument og barnesamtaler, som pedagogene G1 og F2 legger vekt på. I empirien kommer det frem at den nye mobbeloven fører til bevissthet rundt det pedagogiske arbeidet i barnehagen, når det kommer til tiltak, målsetting og leksituasjoner. Pedagog G1 legger vekt på at det er viktig at alle ansatte kjenner til den nye mobbeloven.

Gjennom samtale om den nye mobbeloven kommer det frem at mobbing ikke var et tema i barnehage F tidligere, men at de nå nytter seg av begrepet når det er relevant. Her kommer vi tilbake til mobbing som begrep og når en skal nytte seg av det. Pedagog F2 sier at mobbing oppleves som et stort og skummelt begrep, fordi det rommer så mye. Derfor er den nye mobbeloven et viktig verktøy, fordi den normaliserer begrepet *mobbing* til å kunne fungere som et begrep i hverdagen. Den nye mobbeloven legger vekt på reaksjon og handling. Barnehage G tar opp at det er i større grad blir lagt vekt på at de må reagere og håndtere

uønskede negative handlinger når de oppstår, fordi den nye loven stiller krav til endring og kontinuerlig arbeid. Det handler i stor grad om å redusere risiko for utestenging og ekskludering (Barnehageloven, 2005, §41). Her gjør vi et interessant funn der vi ser at barnehage F er bevisst på den nye mobbeloven, men er tydelige på at de ser likheter til hvordan de allerede arbeider generelt. På den andre siden får vi inntrykk av at barnehage G aktivt arbeider inn den nye mobbeloven, der det er lav terskel for å reagere dersom de observerer uønsket negativ handling.

5.4 Forebygging av mobbing

I empirien snakker vi om hva pedagogene legger i begrepet *forebygging*, fordi dette er interessant for å videre snakke om hvordan de arbeider for å forebygge mobbing. Pedagog F1 tar opp at det er sentralt å skape et trygt og godt miljø for barna, og være nær barna fra første dag. Videre tar pedagogen også opp det å være bevisst hvordan en legger opp det pedagogiske arbeidet og å ha kjennskap til den nye mobbeloven som verktøy.

Videre vil vi ta for oss de spesifikke handlingene pedagogene hadde valgt i forhold til to caser vi har valgt ut.

Vi valgte å nytte oss av case, for å få innblikk i hvordan de pedagogiske lederne hadde håndtert situasjoner der det foregikk konflikter og mobbing. Vi valgte en fremgangsmåte der vi gav begrenset informasjon i første case, for å få innblikk i hvordan de hadde håndtert situasjonen for å forebygge at det utviklet seg til mobbing. Pedagogene F2 og G1 så på den første situasjonen som ekskludering og utestenging, og at dette ikke var en uvanlig situasjon i barnehagen. Videre legger pedagogene ikke vekt på hva de ville definert situasjonen som, men heller hva de hadde gjort; som observasjon, fått barna i tale og konfliktløsning. Her kommer vi tilbake til forskjellen på erting og mobbing. Idsøe og Roland nevner viktigheten av at de pedagogiske lederne vet forskjellen på erting og mobbing, for å kunne forebygge mobbing i barnehagen (Idsøe & Roland, 2017, s. 51). Videre ser vi også at barnehage F ville først ha fokusert på barnet som ikke fikk være med. Pedagogene (F) ville høre med den som ble ekskludert for å finne ut hva *Emil* ville gjøre. Pedagogene i barnehage G ville ha tatt med *Emil* til de andre barna. Vi stiller spørsmål ved hvordan en kan forebygge mobbing i en slik situasjon, dersom en ikke involverer alle barna. Vi ser både positive og negative sider ved begge tilnærmingene, der det er viktig å anerkjenne *Emil* sine følelser, men også viktig at de andre barna som var involvert forstår konsekvensene av situasjonen. I empirien kommer det

frem at alle pedagogene til slutt ville ha diskutert med alle barna som var involverte i leksituasjonen.

Etter at pedagogene fikk resterende informasjon av casen, kom det frem at alle pedagogene hadde reagert på denne situasjonen, fordi dette hender *gang på gang*. Barnehage G og barnehage F ville definert denne situasjonen til å gå over fra vanlig konflikt til mobbing. Vi stilte også spørsmål ved forskjellen på første og andre delen av casen, der vi ville vite om de hadde reagert på atferden i første delen av casen som atferd som kunne utvikle seg til mobbing. Pedagogene med lang ansiennitet nevnte at det ikke er uvanlig med konfliktsituasjoner i barnehagehverdagen, og ville derfor ikke at definert første delen av casen som mobbing. Et interessant funn her er at begge pedagogene med lenger ansiennitet, på tvers av barnehager, legger vekt på at konflikter er vanlig i barnehagehverdagen. Her kan vi se tydelig forskjell på nyutdannede og de med lenger ansiennitet. Hovedforskjellen alle pedagogene merket seg var at det var ett barn som bestemte over de andre, og lignende situasjoner skjedde gjentatte ganger.

Videre vil vi ta for oss mobbing som tema på møter.

I intervjuet spurte vi om mobbing var et tema på møter i barnehagen. Vi ville vite om den nye mobbeloven hadde ført til belysning av temaet mobbing. Videre var vi interesserte i å vite om de arbeider med temaet på en forebyggende måte, eller om de behandler allerede oppståtte situasjoner. Vi fikk inntrykk av at forebygging av mobbing ikke ble tatt opp som et spesifikt tema på foreldresamtaler, men at blant annet pedagog G2 snakket generelt om vennskap og det sosiale miljøet. I empirien kommer det frem at begge barnehagene tar opp konflikter som har oppstått og observasjoner, der pedagog G1 hadde fokus på om de hadde *sett noe siden sist*. På foreldresamtaler tar pedagog F1 opp temaet mobbing dersom det har oppstått en negativ situasjon, ellers tar begge pedagogene som er nyutdannede opp det sosiale forholdet i lek og samspill innenfor i barnegruppen. Her stiller vi spørsmål ved hvorfor allerede oppståtte situasjoner i større grad får fokus på møter istedenfor forebyggende tiltak. Dette kan føre til at en behandler situasjoner istedenfor å forebygge. Vi ser også forskjeller mellom pedagogene i barnehage F, der pedagog F1 tar opp konflikter dersom de har oppstått, på den andre siden har pedagog F2 fokus på forebygging av mobbing på møter og skriver om mobbing blant annet i månedsskriv. Vi fikk inntrykket om at det er mye fokus på å vurdere saker som har oppstått istedenfor å sette i gang forebyggende tiltak. På avdelingsmøter er mobbing et punkt som blir

tatt opp hos alle pedagogene, der de tar for seg konflikter, observasjoner og enkeltsituasjoner. På denne måten kan de voksne i barnehagen veileder hverandre og drøfte blant annet praksisfortellinger. På denne måten utvikler de forebyggende verktøy de kan nytte seg av dersom de oppstår en lignende situasjon i barnehagehverdagen.

5.4.1 Eksempel på forebyggende tiltak

Barnehage F og pedagog G1 vektlegger at en som voksen må være tett på barna med både øyne og ører, de tar også opp verdien av å være nær barna i lek, med fokus på plassering av voksne. Dersom en er nærme barna i lek og samspill kan en enklere støtte og veilede barna dersom det er behov. Pedagog G2 tar også opp at de vil ha samtaler med barna om hvordan ubehagelige situasjoner oppfattes, samt å for eksempel ha samlinger med tema som vennskap og følelser. Gjennom slike samtaler er det viktig at den pedagogiske lederen har en anerkjennende holdning ovenfor barna. Lund og Moseid skriver at “anerkjennelse, støtte og veiledning forebygger mobbing” (Lund & Moseid, 2019), noe som også samsvarer med pedagogenes utsagn.

I empirien tar pedagog F1 opp dilemmaet med lite kapasitet til å håndtere noen situasjoner. Vi tolker dette som at det er nødvendig å prioritere hvilke situasjoner de bruker tid på, fordi det er for få voksne i barnehagehverdagen. Derfor er det viktig at en som pedagog G1 sier bidrar til å bygge *robuste barn*. Her var det samsvar mellom barnehage G og barnehage F, der barnehage F tar opp at barna selv skal kunne løse en situasjon de er i og kunne si *stopp* og *nei*. Det er pedagogisk leder sitt ansvar å lære barna de ulike kjernekomponentene innenfor mobbing. Barn som er bevisste på hva mobbing er, og eventuelle skader det kan føre til er bedre rustet til å oppdage, forhindre og spørre om hjelp ved behov (Idsøe & Roland, 2017, s. 49).

Pedagogene med lenger ansiennitet legger vekt på nytten av å dele barnegruppen i mindre grupper. Her får de voksne komme tettere på hvert enkelt barn og barna kan oppdage nye vennskap. Her ser vi samsvar mellom pedagogene med lenger ansiennitet, uavhengig av at de arbeider i ulike barnehager. De ser nytten av mindre grupper, fordi konsentrasjonsnivået til barna er bedre dersom det er organisert aktivitet, der en kan oppdage og lettere veilede barna ved uønsket negativ atferd. Pedagog F1 påpeker at for barn under to år er det spesielt nyttig med små grupper, for eksempel når en skal lese bøker. Gjennom bøker kan barn få en bredere forståelse for hva mobbing er, og ulike former det forekommer i. De kan samt reflektere over

og fortelle om egne opplevelser, og relatere seg til karakterene i boka (Idsøe & Roland, 2017, s. 53).

5.4.2 Sosial kompetanse og vennskap

Arbeid med sosial kompetanse er en viktig del av forebygging av mobbing i barnehagen, men sosial kompetanse vil ikke alene bekjempe mobbing. Vi kan se at arbeid mot mobbing og arbeid med sosial kompetanse henger tett sammen. Forskjellen på disse er at arbeid med sosial kompetanse tar utgangspunkt i et positivt syn på barnet, på den andre siden har mobbing fokus på et negativt syn på barn og deres handlingsmønster (Kristensen, 2014, s. 45). Det at pedagoger er opptatt med å se det positive i barn er viktig, men på den andre siden må de også kunne legge merke til negativ handling for å kunne forebygge mobbing. Både negativ og positiv atferd er en del av barns sosiale utvikling, derfor har en som pedagog ansvar for å veilede barna til ønsket positiv atferd (Kristensen, 2014, s. 46). Olweus stiller seg kritisk til arbeid med sosial kompetanse som tiltak når det kommer til forebygging av mobbing. Han mener at arbeid med sosial kompetanse kan være en forebyggende faktor, men program for å styrke sosial kompetanse vil ikke alene redusere mobbing (Kristensen, 2014, s. 45). På den andre siden kommer det frem i empirien at pedagog F2 arbeider med rollespill om sosial kompetanse sammen med barna. De voksne utspiller en situasjon som barna får reflektere rundt. Pedagogen har hatt gode erfaringer med denne måten å arbeide på, og opplever at barna reflekterer rundt situasjonene som blir utspilt også etter selve rollespillet.

Å arbeide med sosial kompetanse, inkluderer arbeid med relasjoner og vennskap som er med på å forebygge mobbing. Barn blir påvirket av det sosiale miljøet i gruppen de er i. Der vil de verne om sin egen sosiale plass, der de eventuelt kan unngå barn som allerede blir utestengt. Dette er ofte i redsel for å selv bli utelatt av gruppen. Eksempel på dette kan være hvisking og utestenging gjennom å oppfordre hverandre til å løpe bort fra et spesifikt barn, altså relasjonell aggresjon (Idsøe & Roland, 2017, s. 36). Vennskap i barnehagen er en viktig faktor for at barna skal føle seg ivaretatt, sett og bli inkludert i lek. Grunnen til at vi tar opp vennskap når det kommer til forebygging av mobbing, er fordi forskning viser at barn som ikke har venner er i større fare for å havne i risikosone for å bli utsatt for mobbing (Lund et al., 2015, s. 39). I empirien kommer det frem at alle pedagogene arbeider med vennskap som en del av forebygging av mobbing. De arbeider med vennskap gjennom å for eksempel lage venne-regler (F2), gjøre barna til attraktive lekekamerater (barnehage G) og å ha vennskap

som overordnet tema på for eksempel samlinger. Vi ser at arbeid med sosial kompetanse er en sentral brikke når det kommer til forebygging av mobbing mellom barn i barnehagen.

6.0 Oppsummering

I denne bacheloroppgaven har vi forsket på problemstillingen:

Hvordan arbeider pedagogisk leder med å forebygge mobbing i barnehagen?

Ved utgangen av 2020 var rundt 93% av barn i alderen 1-5 år i barnehagen (Statistisk sentralbyrå, 2021), derfor blir barnehagen en sentral arena hvor personalet kan påvirke barnehagens psykososiale miljø. Kunnskapsdepartementet (2021) hevder at “mellom åtte og tolv prosent av barnehagebarn opplever jevnlig utestenging fra lek eller ulike former for krenkelser” (Kunnskapsdepartementet, 2021). Derfor ville vi se nærmere på hvordan pedagogisk leder arbeider med temaet forebygging av mobbing i barnehagen. Ved inngangen av 2021 ble det vedtatt en ny mobbelov for barnehager (Barnehageloven, 2005, §41). I denne blir det stilt krav om kontinuerlig arbeid for å forebygge mobbing. For å kunne forebygge mobbing i barnehagen må pedagogene anerkjenne at det finnes mobbing mellom små barn. Kristensen hevder at barnehagelærere har et romantisert syn på barn som små og uskyldige, og derfor står synet på barn som ondskapsfulle mobbere i kontrast med denne oppfatningen (Kristensen, 2014, s. 43). Gjennom intervjuprosessen var det tydelig at mobbing er et mer belyst tema i barnehagen i dag enn tidligere. Vi tolker det som at den nye mobbeloven har bidratt til å belyse mobbing som tema i barnehagen i større grad.

Et sentralt funn vi har gjort gjennom oppgaven var at begge barnehagene forebygget mobbing, gjennom å arbeide kontinuerlig med temaer som vennskap og følelser. Dette samsvarer med barnehageloven §41, der de sier at dersom barnehagen arbeider med vennskap og fellesskap, forebygger de mobbing ved å redusere risiko for utestenging og ekskludering (Barnehageloven, 2005, §41). Gjennom denne oppgaven opplever vi at barnehagene er i en startfase når det kommer til forebygging av mobbing, der det ser ut som at det er mer fokus på behandling enn forebygging. I denne oppgaven ser vi samsvar mellom de pedagogene vi har intervjuet som er fra samme barnehage. Der det er likheter mellom arbeidsmåter og holdninger. Vi ser også enighet mellom pedagogene med lik ansiennitet på tvers av barnehager.

Det som hadde vært interessant og forsket mer på er sammenhengen mellom arbeid med sosial kompetanse opp mot forebygging av mobbing. Det er fin linje mellom disse to. Derfor kan det virke som at flere pedagoger sier at de arbeider med utvikling av sosial kompetanse istedenfor å nytte begrepet forebygging av mobbing. Videre kunne det vært interessant å intervju en større andel pedagogiske ledere fra ulike barnehager, for å se om det er likheter med den forskningen vi har gjennomført i denne oppgaven. Kunnskapen vi har kommet frem til gjennom teori, forskning og innsamlet data, er at gjennom å arbeide med for eksempel tema som vennskap og følelser kan en bidra til å forebygge mobbing i barnehagen. Dette kan gjennomføres ved for eksempel samlinger, rollespill, å lese bøker, observasjon og gjennom å være en tilstedeværende voksen i lek og samspill.

7.0 Litteraturliste

- Barnehageloven. (2005). *Lov om barnehager* (LOV-2005-06-17-64). Lovdata. [Lov om barnehager \(barnehageloven\) - Kapittel VIII Psykososialt barnehagemiljø - Lovdata](#)
- Bratterud, Å. & Emilsen, K. (2013). *Dørstokkmila: Barnehagens vei fra magefølelse til melding*. Fagbokforlaget.
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving* (6.utg.). Gyldendal Akademisk.
- Falck-Pedersen, T. & Kongstein, C. (2017). *Rammeplan for barnehagen: innhold og oppgaver*. Pedlex.
- Godtfredsen, M., Helgeland, A., Nome, D.Ø., Kovač, B.V. & Cameron, D.L. (2015). I Lund (Red.) *Hele barnet, hele løpet; Mobbing i barnehagen*. (ISBN:978-82-7117-811-6). <https://sosempplan.no/wp-content/uploads/2020/03/Hele-barnet-hele-l%C3%B8pet-Mobbing-i-barnehagen.pdf>
- Gotvassli, K, A. (2019). *Boka om leiing i barnehagen* (2. utg.). Universitetsforlaget.
- Idsøe, E, C. & Roland, P. (2017). *Mobbeatferd i barnehagen; temaforståelse - forebygging – tiltak*. Cappelen Damm Akademisk.
- Kovač, V.B. & Cameron, C.L. (2021). Are we talking about the same thing? A survey of preschool workers' attitudes and beliefs about bullying. *Child Care in Practice*. (s.1-13). <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13575279.2021.1951167>
- Kristensen, M. Ø. (2014). Kampen om mobbebegrepet. I Helgesen (Red): *Mobbing i barnehagen: et sosialt fenomen* (kapittel 2, s.32-50). Universitetsforlaget.
- Kunnskapsdepartementet (2021, 21. oktober). *Mobbing i barnehagen*. Regjeringen. Hentet 15. mars 2022 fra <https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/barnehager/artikler/barnehagene-far-ny-mobbelov/id2765706/>

- Lund, I. & Helgeland, A. (2020). *Mobbing i barnehage og skole: Nye perspektiver*. CAPPELEN DAMM AS.
- Lund, I. & Moseid, A.L. (2019). Styrerens fem viktigste grep for å forebygge mobbing. *Første steg*. <https://utdanningsforskning.no/artikler/2019/styrerens-fem-viktigste-grep-for-a-forebygge-mobbing/>
- Løkken, G. & Søbstad, F. (2013). *Observasjon og intervju i barnehagen* (4.utg.). Universitetsforlaget.
- Statistisk sentralbyrå. (2022, 3.mars). *Barnehager*. Statistisk sentralbyrå. <https://www.ssb.no/utdanning/barnehager/statistikk/barnehager>
- Svartdal, F. (2020, 28.mai). *Prososial atferd*. Store Norske Leksikon. https://snl.no/prososial_atferd
- Utdanningsdirektoratet. (2016, 23. mai). *Hva er mobbing*. Utdanningsdirektoratet. <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/mobbing/hva-er-mobbing/>
- Utdanningsdirektoratet. (2018, 08. mars). *Barns trivsel – voksnes ansvar: 5. sosial kompetanse*. Utdanningsdirektoratet. <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/stottemateriell-til-rammeplanen/trivselsveileder/5-Sosial-kompetanse/#>

8.0 Vedlegg

8.1 Samtykkeskjema (vedlegg 1)

FORESPØRSEL OM DELTAGELSE I INTERVJU KNYTTET TIL BACHELOROPPGAVE ” *Det begynner allerede i barnehagen* ”

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor vi forsker på hvordan pedagogisk leder arbeider med å forebygge mobbing i barnehagen? Her er det litt informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Bakgrunn

Vi er to barnehagelærerstudenter og skal skrive ei bacheloroppgave med temaet mobbing. Problemstillingen vår er; hvordan arbeider pedagogisk leder med å forebygge mobbing i barnehagen? Aurora, 21 år fra Stadlandet, har valgt fordjupningsfaget barn, natur og friluftsliv. Josefina, 23 år fra Finland, har valgt fordjupningsfaget lek og læring for alle. Vi mener at det er en fordel å ha to ulike valgfag, fordi dette kan få frem ulike perspektiver knyttet til arbeid i barnehagen.

Formål

I denne bacheloroppgaven har vi valgt temaet mobbing, der vi skriver at «det begynner allerede i barnehagen». Forskning viser til at mobbing begynner allerede i barnehagen, men små barn er ikke nødvendigvis bevisste på at de mobber. Derfor står voksenrollen, spesielt hos pedagogisk leder, sentralt. Vi ønsker å skrive om dette temaet, fordi det nylig har kommet ny mobbelov som fokuserer på arbeidet med det psykososiale arbeidet i barnehagen. Problemstillingen vår er; hvordan arbeider pedagogisk leder med å forebygge mobbing i barnehagen?

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Høgskolen på Vestlandet er ansvarlig for prosjektet i samarbeid med Aurora Emilie Swensen og Josefina Maria Andersson.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Vi ønsker å intervju pedagogisk leder i barnehagen for å svare på vår problemstilling. Her har vi valgt å intervju en nylig utdannet pedagog og en pedagog med lenger ansiennitet, for å få fram ulike perspektiv. Vi ønsker å finne ut om det er forskjell mellom en nylig utdanna pedagog eller en pedagoger med lenger ansiennitet, når det kommer til definisjon på mobbing, forebygging av mobbing, kunnskap om lovverket og ny forskning om mobbing i barnehagen.

Hva innebærer det for deg å delta?

Vi har valgt å bruke kvalitativt intervju som metode. Gjennom å nytte oss av kvalitativt intervju kan vi få kjennskap til den pedagogiske lederen sine tanker, synspunkter, holdninger og meninger angående problemstillingen vår.

Dersom du velger å delta i prosjektet, innebærer det at vi gjennomfører et intervju. Dette vil ta ca. 1 time. Intervjuet inneholder en «case» om en situasjon med mobbing i barnehagen og hvordan en som pedagogisk leder vil handle. Videre har vi spørsmål knytt til vårt tema om arbeid med forebygging av mobbing i barnehagen. Opplysningene registreres gjennom skriftlig notat, der en er skribent og den andre intervjuer.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Behandling av informasjon

Hva gjør vi med informasjonen vi innhenter; I de skriftlige notatene vil vi nytte anonyme kodenavn for barnehagen og informantene.

Behandling av informasjon og ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Opplysningene blir behandlet konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Vi velger å ikke ha lydfil eller inkludere personlige opplysninger om informantene. Vi skal ha skriftlig notat under intervju, og bruke dette videre i bacheloroppgaven.

- De som vil ha tilgang til informasjonen som kommer fram ved intervjuene er Aurora Emilie Swensen, Josefina Maria Andersson, veileder Astrid Bakken og sensor.
- Vi vil ikke benytte oss av personopplysninger som navn og kontaktinformasjon. Derfor vil vi i de skriftlige notatene nytte anonyme kodenavn for barnehagen og informantene.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene er anonymisert gjennom hele prosjektet. Prosjektslutt er 26. Mai 2022, etter dette vil alle notat bli slettet.

Dersom du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

Aurora Emilie Swensen eller Josefina Maria Andersson.

Vår veileder for denne oppgaven er:

Astrid Bakken

E-post: astrid.bakken@hvl.no

Kontaktinformasjon

Aurora Emilie Swensen

E-post: aurora789@hotmail.no

Josefina Maria Andersson

E-post: josefinaandersson8@gmail.com

Med vennlig hilsen

Aurora Emilie Swensen og Josefina Maria Andersson

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet “Det begynner allerede i barnehagen”, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- Å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

---

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

8.2 Intervjuguide (vedlegg 2)

Intervju

Spørsmål

Problemstilling: Hvordan arbeider pedagogisk leder for å forebygge mobbing i barnehagen?

Bakgrunn

- Hva er din utdanning?
- Hvor lenge har du jobbet i barnehage?

Hva er mobbing?

- Kan du fortelle kort hva du legger i begrepet mobbing?
  - Informasjon dersom de sitter fast: den internasjonale definisjonen utviklet av Olweus (2010). “Mobbing er en intensjonell negativ handling, gjentatt over tid, og hvor det er en ubalanse i styrkeforholdet mellom den/de som utøver, og den som blir utsatt for handlingen” (Idsøe & Roland, 2017, s. 15).
- Hva tenker du om begrepet mobbing etter å ha hørt denne definisjonen?

Ny mobbelov og forebygging

- Informasjon: i den nye mobbeloven står det, § 41; «... Barnehagen skal forebygge tilfeller hvor barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø ved å arbeide kontinuerlig for å fremme helsen, trivselen, leken og læringen til barna» (Barnehageloven, 2005, §41).
- Kan du kort fortelle hva du legger i begrepet forebygging?
- Hva gjør du for å forebygge mobbing mellom barn?
- Er mobbing tema på avdelingsmøter, og eventuelt ved hvilken anledning? (dersom de sitter fast: daglig samtale, ved konflikt i barnegruppen, er jamnlig et tema).
- Har du mobbing som et tema på foreldresamtaler, kan du eventuelt utdype? (dersom de sitter fast: ved oppstart, som fast tema)

- Har den nye mobbeloven endret måten du arbeider med forebygging av mobbing?

Case

Case 1:

Du er ute med barna og ser denne situasjonen:

«Alle barna er ute. En gruppe gutter elsker å leke at de er pirater. De klatrer opp i trær og later som de skyter mot usynlige båter. Det er kjempegøy. Emil har lyst å være med og går bort til guttene. Han går fram til Jonas og spør: «kan jeg også få være med?» «nei, aldri i livet! Du klarer ikke å hoppe en gang! Haha!», sier Jonas. Emil går og setter seg på en benk med tårer i øynene og ser på de andre. Det ser ut som han er veldig lei seg» (Idsøe & Roland, 2017, s. 27).

Spørsmål:

- Hva er dine første tanker/ reaksjon?

Case 2:

Du er ute med barna og ser denne situasjonen:

«Alle barna er ute. En gruppe gutter elsker å leke at de er pirater. De klatrer opp i trær og later som de skyter mot usynlige båter. Det er kjempegøy. Emil tar seg sammen og prøver på nytt. Han går fram til Jonas og spør: «kan jeg også få være med?» «nei, aldri i livet! Du klarer ikke å hoppe en gang! Haha!» Jonas bestemmer alltid hvem som skal være med eller ikke, og Emil har blitt avvist gang på gang. Emil går og setter seg på en benk med tårer i øynene og ser på de andre. Det ser ut som han er veldig lei seg» (Idsøe & Roland, 2017, s. 27).

Spørsmål:

- Ser du på case 1 som en vanlig konflikt eller mobbeatferd?
- Ser du på case 2 som en vanlig konflikt eller mobbeatferd?
- Hva er forskjellen på case 1 og case 2?
- Hva hadde du gjort i case 1 for å forebygge utfallet i case 2?

Vedlegg 1

FORESPØRSEL OM DELTAGELSE I INTERVJU KNYTTET TIL BACHELOROPPGAVE ” *Det begynner allerede i barnehagen* ”

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor vi forsker på hvordan pedagogisk leder arbeider med å forebygge mobbing i barnehagen? Her er det litt informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Bakgrunn

Vi er to barnehagelærerstudenter og skal skrive ei bacheloroppgave med temaet mobbing. Problemstillingen vår er; hvordan arbeider pedagogisk leder med å forebygge mobbing i barnehagen? Aurora, 21 år fra Stadlandet, har valgt fordjupningsfaget barn, natur og friluftsliv. Josefina, 23 år fra Finland, har valgt fordjupningsfaget lek og læring for alle. Vi mener at det er en fordel å ha to ulike valgfag, fordi dette kan få frem ulike perspektiver knyttet til arbeid i barnehagen.

Formål

I denne bacheloroppgaven har vi valgt temaet mobbing, der vi skriver at «det begynner allerede i barnehagen». Forskning viser til at mobbing begynner allerede i barnehagen, men små barn er ikke nødvendigvis bevisste på at de mobber. Derfor står voksenrollen, spesielt hos pedagogisk leder, sentralt. Vi ønsker å skrive om dette temaet, fordi det nylig har kommet ny mobbelov som fokuserer på arbeidet med det psykososiale arbeidet i barnehagen. Problemstillingen vår er; hvordan arbeider pedagogisk leder med å forebygge mobbing i barnehagen?

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Høgskolen på Vestlandet er ansvarlig for prosjektet i samarbeid med Aurora Emilie Swensen og Josefina Maria Andersson.

Aurora Swensen og Josefina Andersson

Samtykkeskjema bacheloroppgave

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Vi ønsker å intervju pedagogisk leder i barnehagen for å svare på vår problemstilling. Her har vi valgt å intervju en nylig utdannet pedagog og en pedagog med lenger ansiennitet, for å få fram ulike perspektiv. Vi ønsker å finne ut om det er forskjell mellom en nylig utdanna pedagog eller en pedagoger med lenger ansiennitet, når det kommer til definisjon på mobbing, forebygging av mobbing, kunnskap om lovverket og ny forskning om mobbing i barnehagen.

Hva innebærer det for deg å delta?

Vi har valgt å bruke kvalitativt intervju som metode. Gjennom å nytte oss av kvalitativt intervju kan vi få kjennskap til den pedagogiske lederen sine tanker, synspunkter, holdninger og meninger angående problemstillingen vår.

Dersom du velger å delta i prosjektet, innebærer det at vi gjennomfører et intervju. Dette vil ta ca. 1 time. Intervjuet inneholder en «case» om en situasjon med mobbing i barnehagen og hvordan en som pedagogisk leder vil handle. Videre har vi spørsmål knytt til vårt tema om arbeid med forebygging av mobbing i barnehagen. Opplysningene registreres gjennom skriftlig notat, der en er skribent og den andre intervjuer.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Behandling av informasjon

Hva gjør vi med informasjonen vi innhenter; I de skriftlige notatene vil vi nytte anonyme kodenavn for barnehagen og informantene.

Behandling av informasjon og ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Opplysningene blir behandlet konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Vi velger å ikke ha lydfil eller inkludere personlige opplysninger om informantene. Vi skal ha skriftlig notat under intervju, og bruke dette videre i bacheloroppgaven.

Aurora Swensen og Josefina Andersson

Samtykkeskjema bacheloroppgave

- De som vil ha tilgang til informasjonen som kommer fram ved intervjuene er Aurora Swensen, Josefina Andersson, veileder Astrid Bakken og sensor.
- Vi vil ikke benytte oss av personopplysninger som navn og kontaktinformasjon. Derfor vil vi i de skriftlige notatene nytte anonyme kodenavn for barnehagen og informantene.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene er anonymisert gjennom hele prosjektet. Prosjektslutt er 26. Mai 2022, etter dette vil alle notat bli slettet.

Dersom du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

Aurora Emilie Swensen eller Josefina Maria Andersson.

Vår veileder for denne oppgaven er:

Astrid Bakken

E-post: astrid.bakken@hvl.no

Kontaktinformasjon

Aurora Emilie Swensen

E-post: aurora789@hotmail.no

Josefina Maria Andersson

E-post: josefinaandersson8@gmail.com

Med vennlig hilsen

Aurora Emilie Swensen og Josefina Maria Andersson

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet “Det begynner allerede i barnehagen”, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- Å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

---

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2

Intervju

Spørsmål

Problemstilling: Hvordan arbeider pedagogisk leder for å forebygge mobbing i barnehagen?

Bakgrunn

- Hva er din utdanning?
- Hvor lenge har du jobbet i barnehage?

Hva er mobbing?

- Kan du fortelle kort hva du legger i begrepet mobbing?
  - Informasjon dersom de sitter fast: den internasjonale definisjonen utviklet av Olweus (2010). “Mobbing er en intensjonell negativ handling, gjentatt over tid, og hvor det er en ubalanse i styrkeforholdet mellom den/de som utøver, og den som blir utsatt for handlingen” (Idsøe & Roland, 2017, s.15).
- Hva tenker du om begrepet mobbing etter å ha hørt denne definisjonen?

Ny mobbelov og forebygging

- Informasjon: i den nye mobbeloven står det, § 41; «... Barnehagen skal forebygge tilfeller hvor barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø ved å arbeide kontinuerlig for å fremme helsen, trivselen, leken og læringen til barna» (Ny mobbelov for barnehager, 2020, §41).
- Kan du kort fortelle hva du legger i begrepet forebygging?
- Hva gjør du for å forebygge mobbing mellom barn?
- Er mobbing tema på avdelingsmøter, og eventuelt ved hvilken anledning? (dersom de sitter fast: daglig samtale, ved konflikt i barnegruppa, er jamnlig et tema).

- Har du mobbing som et tema på foreldresamtaler, kan du eventuelt utdype? (dersom de sitter fast: ved oppstart, som fast tema)
- Har den nye mobbeloven endret måten du arbeider med forebygging av mobbing?

Case

Case 1:

Du er ute med barna og ser denne situasjonen:

«Alle barna er ute. En gruppe gutter elsker å leke at de er pirater. De klatrer opp i trær og later som de skyter mot usynlige båter. Det er kjempegøy. Emil har lyst å være med og går bort til guttene. Han går fram til Jonas og spør: «kan jeg også få være med?» «nei, aldri i livet! Du klarer ikke å hoppe en gang! Haha!», sier Jonas. Emil går og setter seg på en benk med tårer i øynene og ser på de andre. Det ser ut som han er veldig lei seg» (Idsøe & Roland, 2017, s.27).

Spørsmål:

- Hva er dine første tanker/ reaksjon?

Case 2:

Du er ute med barna og ser denne situasjonen:

«Alle barna er ute. En gruppe gutter elsker å leke at de er pirater. De klatrer opp i trær og later som de skyter mot usynlige båter. Det er kjempegøy. Emil tar seg sammen og prøver på nytt. Han går fram til Jonas og spør: «kan jeg også få være med?» «nei, aldri i livet! Du klarer ikke å hoppe en gang! Haha!» Jonas bestemmer alltid hvem som skal være med eller ikke, og Emil har blitt avvist gang på gang. Emil går og setter seg på en benk med tårer i øynene og ser på de andre. Det ser ut som han er veldig lei seg» (Idsøe & Roland, 2017, s.27).

Spørsmål:

- Ser du på case 1 som en vanlig konflikt eller mobbeatferd?
- Ser du på case 2 som en vanlig konflikt eller mobbeatferd?
- Hva er forskjellen på case 1 og case 2?
- Hva hadde du gjort i case 1 for å forebygge utfallet i case 2?